

EINAR SVEINSSON
arkitekt og húsameistari Reykjavíkur

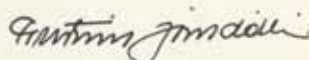
Einar Sveinsson
arkitekt og húsameistari Reykjavíkur

Kjarvalsstaðir - Listasafn Reykjavíkur
Reykjavík Municipal Art Museum
október - desember 1995

Það er vel við hæfi að Reykjavíkurborg minnst arkitektsins Einar Sveinssonar með veglegri yfirlits-
sýningu. Nýkominn úr námi réðst Einar til starfa hjá Reykjavíkurbæ og þar var hans starfs-
vettvangur í nærfellt 40 ár. Hann var húsameistari Reykjavíkur á árunum 1934 til 1973 og hafði
sem slíkur mikil áhrif á skipulags- og byggingarmál bæjarins. Fáir einstaklingar hafa átt stærri
þátt í mótun Reykjavíkur. Með húsum sínum og hugmyndum hefur hann sett svip á bæinn og
listræn sérkenni verka hans eru í huga margra orðin samgróinn hluti af ásýnd Reykjavíkur. Þrátt
fyrir mikilsvert framlag sitt til byggingar- og skipulagsmála í höfuðborginni naut Einar Sveinsson
sjaldnast sannmælis fyrir verk sín í lifanda lífi. Ekki síst vegna þess ber að fagna því tækifæri sem
hér gefst til að skoða og meta ævistarf hans í nýju ljósi.

The City of Reykjavík considers it a highly appropriate gesture to commemorate the work of
architect Einar Sveinsson with a retrospective exhibition. Immediately upon graduating, Einar
Sveinsson embarked on what would be a career spanning almost forty years of work for the city.
As municipal architect from 1934 to 1973 he exerted a major influence on planning and building
in Reykjavík. Few other individuals have made a greater contribution to shaping Iceland's capital.
His buildings and ideas are a distinctive feature of the city and to many people they are inextric-
ably linked with its character today. Despite his major contribution to architecture and planning
in Reykjavík, Einar Sveinsson's works were not always granted the recognition they deserved
during his lifetime. For this and other reasons, we welcome the present opportunity to examine
and appreciate his life's work in a new light.

Formaður menningarmálanefndar Reykjavíkurborgar / Chair, Cultural Committee of the City of
Reykjavík:

Í minningu Stelli Reykdal
sem lést þann 27. mars sl.

In memory of Stella Reykdal,
d. March 27, 1995

Undirbúningur og fjármögnun sýningarinnar um Einar Sveinsson er samvinnuverkefni bygginga-
deildar Borgarverkfræðings og byggingarlistardeildar Listasafns Reykjavíkur / Exhibition jointly
prepared and sponsored by the Building Department of the Reykjavík City Engineer's Office and
the Architectural Department of the Reykjavík Municipal Art Museum, Kjarvalsstaðir.

Sýningarstjórn, rannsóknir og textagerð / Curatorship, research and text: Pétur H. Ármannsson

Boðberi nýrrar byggingarstefnu 1932-1936

Einar Sveinsson varð fyrstur íslenskra arkitekta til að sækja menntun til Þýskalands. Strax eftir lokapróf frá tækniháskólanum í Darmstadt, síðla árs 1932, fluttist hann til Reykjavíkur og hóf rekstur eigin teiknistofu. Fljótlega hóf hann samvinnu við Sigmund Halldórsson húsameistara, sem síðar varð byggingarfulltrúi Reykjavíkur. Árið 1934 var Einar Sveinsson ráðinn húsameistari Reykjavíkur, en þeir Sigmundur áttu áfram samstarf um einstök verkefni fram til ársins 1936.

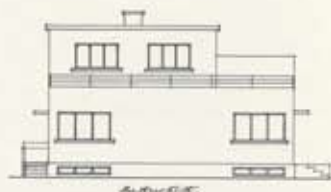
Um það leyti er Einar Sveinsson kom heim frá námi var vaxandi áhugi meðal Íslendinga á verklegum framkvæmdum og tæknilegum umbótum. Í byggingarlist hafði tilkoma járnbenntar steinsteypu í upphafi aldarinnar skapað ný skilyrði til varanlegrar húsagerðar úr innlendum efnum. Þáttaskil urðu um 1930, er áhrifa funksjónalismans fór að gæta. Einkenni stefnunnar tóku brátt að setja svip sinn á almenna húsagerð. Árið 1933 hófu störf í Reykjavík tveir ungir arkitekta, Gunnlaugur Halldórsson og Einar Sveinsson, sem urðu helstu boðberar hinnar nýju byggingarstefnu. Inntak hennar skilgreindi Einar svo í blaðagrein árið 1943: *Hér er ekki um neina stað- eða tímabundna stefnu að ræða, heldur stefnu, sem hefur tekið visindin í þjónustu sína og tekur allar aðstæður til greina. Viðleitni hennar er að leysa verkefni á rökréttan hátt, í fullu samræmi við tilgang og notagildi þess mannvirkis, sem um er að ræða og láta byggingartæknina og efnið birtast í hinu ytra sem innra formi, á látlausan en þó listrænan hátt.¹⁾*

Í viðtali við Morgunblaðið árið 1935 lýsti Einar Sveinsson skoðunum sínum á ýmsu því sem einkenndi byggingarhætti Íslendinga. Þar gagnrýndi hann m.a. þá hugmynd að endurvekja stíl gömlu sveitabæjanna í bárujárnri og steinsteypu og taldi allar tilraunir í þá átt hafa "misheppnast mjög". Hið sama taldi hann eiga við um hinn "svonefnda stuðlabergsstíl", þar sem þýðingarlaust væri að tala um stíl í byggingarlistinni, "nema að hann sé í eðlilegu samræmi við byggingarefnið sem er lagt honum til grundvallar."²⁾

Eitt fyrsta húsið sem Einar teiknaði að loknu námi var Freyjugata 43 (1933). Þar er öll einkenni funksistefnunnar, jafnt í ytra útliti sem innri tilhögun. Sama ár gerði Einar m.a. uppdrætti af íbúðarhúsunum Bárugötu 3, Kleppsmýrarbletti XII (nú Langholtsvegí 145) og Bergþórugötu 55-57. Auk þess teiknaði hann verkstæðis- og geymslúshús hf. Strætisvagna Reykjavíkur við Snorrabraut. Af verkum sem Einar og Sigmundur unnu að saman ber helst að geta íþróttahúss Jóns Þorsteinssonar við Lindargötu 7, sem tekið var í notkun árið 1935.³⁾ Um líkt leyti hlaut tillaga þeirra 2. verðlaun í samkeppni um íbúðarhús Byggingarsamvinnufélagsins Félagsgarðs og risu nokkur hús eftir þeim teikningum. Af íbúðarhúsum sem þeir teiknuðu má nefna húsinn við Hávallagötu nr. 3, 7, 9 og 13, teiknuð á árunum 1934-36. Einkennandi fyrir fyrstu verk Einars Sveinssonar eru einföld, teningslaga húsform, vandaðar tæknilegar útfærslur og næm tilfinning höfundar fyrir stærðarhlutföllum, samstillingu og niðurröðun gluggaopa á veggfleti. Dæmi um þetta eru húsinn Bárugata 3 og Lindargata 7, þar sem gluggaskípanin skapar áhugavert jafnvæggissamspil láréttra og lódréttra lína á annars hreinskornum veggfleti. Með verkum sínum á 4. áratugnum átti Einar Sveinsson þátt í mótun nýs byggingarlags er fólst í aðhæfingu funksistefnunnar að íslenskum aðstæðum. Sérkenni þess voru m.a. notkun íslenskra steintegunda til utanhúðunar steyptra veggja, lágreist valmaþök í stað flatra þaka og steyptra þakrennur. Hús með þessu sniði settu sterkan svip á ný hverfi bæjarins allt fram á 6. áratuginn.

Tjarnargata 43 (1929)

Sjafnargata 11 (1930)

Bárugata 3 (1933)

1)

Einar Sveinsson, Skipulag miðbæjarins. Morgunblaðið, 22. júlí 1943.

2)

Úr daglega lífinu. Einar Sveinsson arkitekt segir frá byggingarlist og byggingum Íslendinga á síðustu tímum í samtali við Sigurð Benediktsson. Morgunblaðið, 24. júlí 1935.

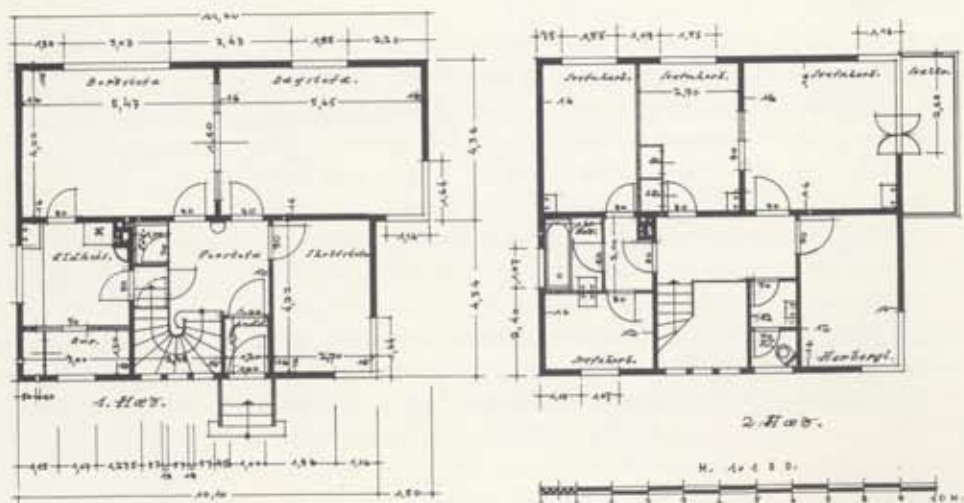
3)

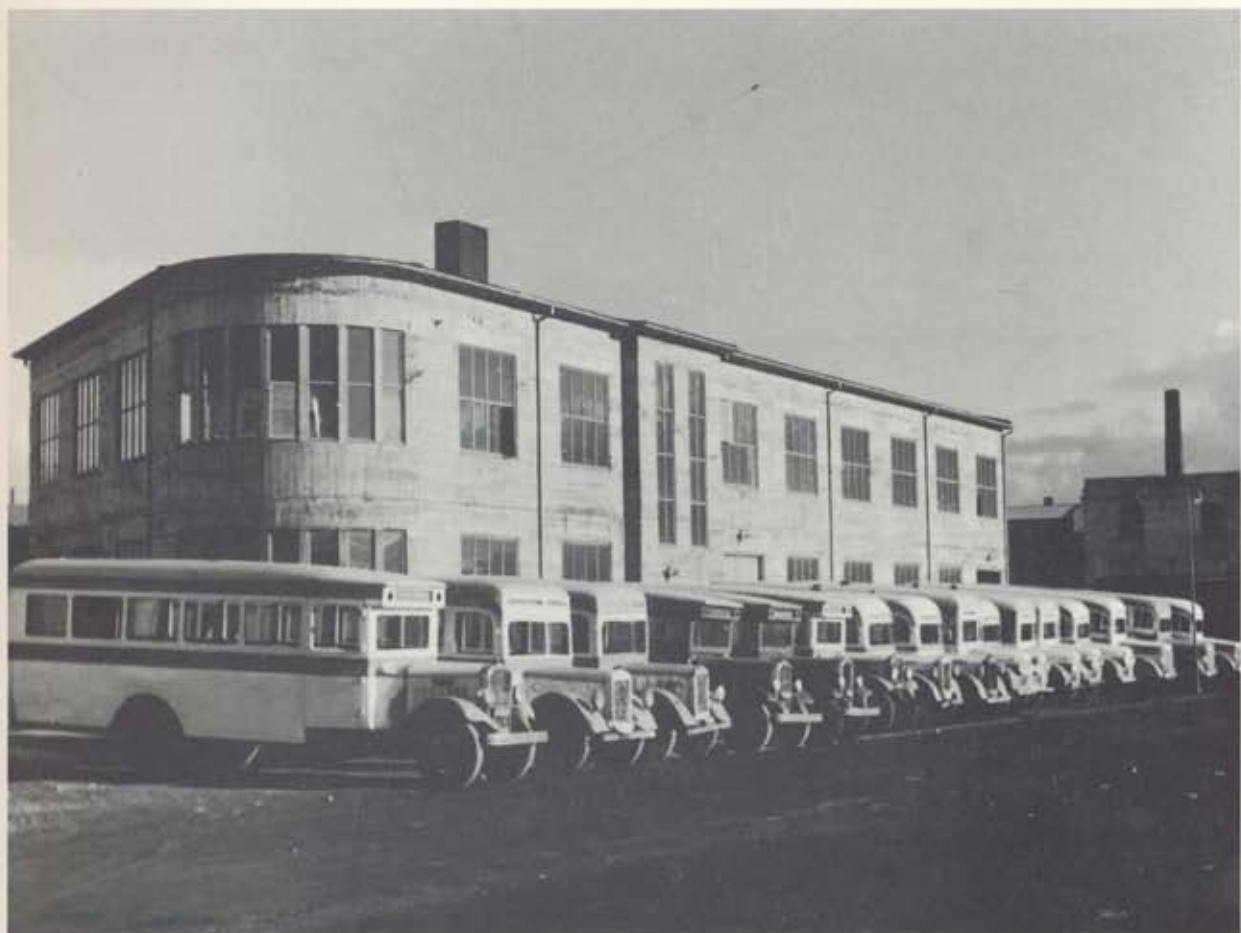
Guðjón Friðriksson. Saga Reykjavíkur 1870-1940. Síðari hluti, bls. 153. íbúnn, 1994.

Lithmyndir af höfðinu Jóhannan, Eirakirkju, Lífeyfingarskið Ska.

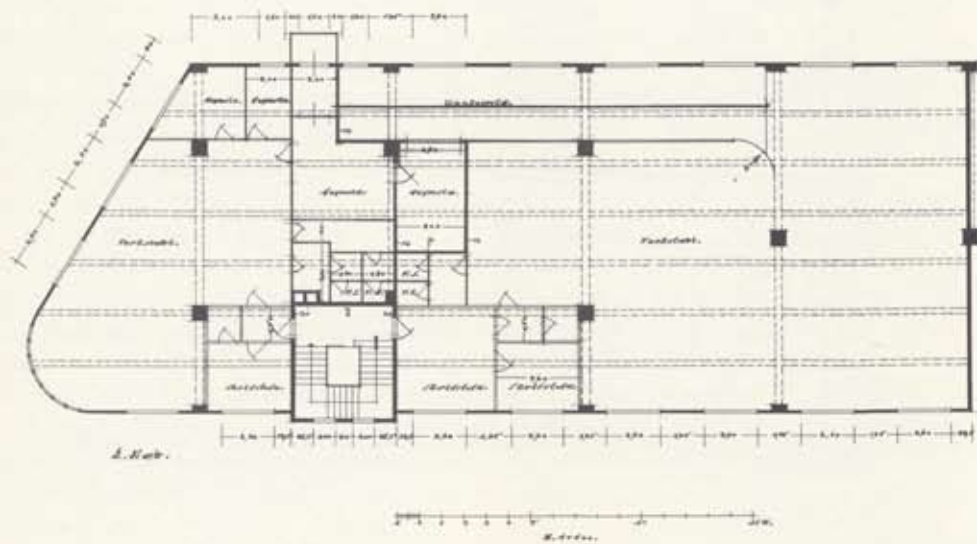
Freyjugata 43, íbúðarhús Sigurðar Jóhannssonar / residence, 1933
Einar Sveinsson

Lithography: S. E. Vigfusson, Art. Sigfusson

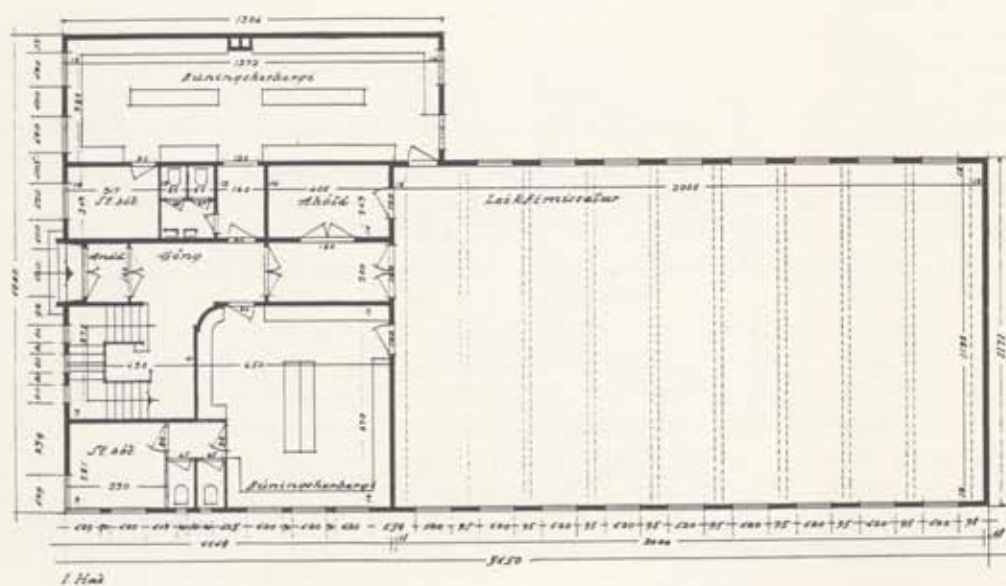
Snorrabraut 56, hús hf. Strætisvagna Reykjavíkur / bus depot, 1933
Einar Sveinsson

Ljósmyndhöfðingur: Páll Sveinsson, Ljósmyndendaskólinn í Reykjavíki

Lindargata 7, íþróttahús Jóns Þorsteinssonar / private sport centre, 1935
Einar Sveinsson, Sigmundur Halldórsson

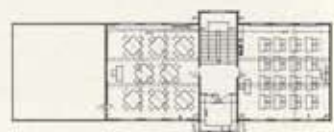
Húsameistari Reykjavíkur - opinberar byggingar 1934-1945

Árið 1934 samþykkti bæjarráð Reykjavíkur að ráða Einar Sveinsson arkitekt til þess að vinna að skipulagi og öðrum húsameistarastörfum fyrir bæinn. Starfið fólst í því að gera uppdrætti af byggingum á vegum bæjarins og hafa umsjón með smíði þeirra. Einar Sveinsson gegndi stöðu húsameistara Reykjavíkur í tæp 40 ár, allt til þess er hann lést árið 1973. Hönnun opinberra bygginga á vegum Reykjavíkurborgar var umfangsmesti þátturinn í lífsstarfi Einars enda er hann kunnastur fyrir verk sín á því sviði.

Fyrsta byggingin sem Einari Sveinsson teiknaði sem húsameistari bæjarins var barnaskólahús við Reykjaveg í Laugardal. Skólanum var ætlað að þjóna dreifðum byggðasvæðum austan hins eiginlega þéttbýlis, auk þess sem þar var gert ráð fyrir heimavist fyrir veikluð börn. Einar Sveinsson hófst handa við teikningu hússins í júnímánuði 1934. Skólahúsið, sem var fullbyggt árið 1935, myndar nú hluta austurálmú Laugarnesskóla.¹⁾ Árið 1942 vann Einar Sveinsson tillögu að stækkun þess í samvinnu við Ágúst Pálsson arkitekt, sem var starfsmaður hans á árunum 1941-45. Byrjað var að kenna í byggingunni haustið 1944. Seinni áfangi Laugarnesskóla var fyrsta skólahús sinnar gerðar hér á landi, þar sem kennslustofum var skipað á þrjá vegu umhverfis samkomusal í miðju er náði upp í gegnum allar aðalhæðir hússins. Aðkoma að kennslustofum liggur um stiga og svalir, sem opnast inn í miðrymið. Eitt sérkenni hússins er að aðalhluti þess er ekki rétthyrndur eins og ætla má við fyrstu sýn heldur mjókkar hann lítið eitt til suðurs. Lögun hússins endurspeglast í salnum í miðju sem virðist fyrir vikið grynri en hann í raun er þegar inn er komið. Fá hliðstæð dæmi eru um notkun fjarviddaráhrifa við mótun rýmis í íslenskum byggingum. Mjög var til skólahússins vandað að öllu leyti og sérstök alúð lögð í innviði þess. Húsgagnaarkitektarnir Skarphéðinn Jóhannsson og Gunnar Theódórsson teiknuðu húsgögn og innréttingar og Ásmundur Sveinsson myndhöggvari mótaði járnmyndir í handrið og styttur efst í stigagöngum. Þá málaði Jóhann Briem listmálari röð mynda er prýða veggj miðsalar.

Annað meginverk Einars Sveinssonar frá fyrstu árum hans í starfi húsameistara bæjarins var Melaskólinn. Uppdrættir og líkan af skólahúsinu voru kynnt blaðamönnum snemma árs 1944.²⁾ Byggingin var tekin í notkun haustið 1946, þótt frágangi hennar væri ekki lokið. Aðalálma hússins er á þremur hæðum og er efsta hæðin inndregin að hluta til, þar sem eru svalir í beinum tengslum við kennslustofur. Hringlaga útbygging er á skólanum að austanverðu er hýsir inngang og fatageymslu skólabarna á neðri hæð og kennarastofu á efri hæð. Melaskólinn var fyrsta byggingin sem reis við Melatorg og er sveigjan í aðalálmú hússins bein afleiðing af hringlaga uppbyggingu skipulagsins umhverfis torgið. Fullbúinn var Melaskólinn talinn ein veglegasta bygging sem reist hafði verið á vegum bæjarins. Fyrir tíma Höfða og ráðhúss var skólinn eins konar "andlit" Reykjavíkur, þar voru haldnar móttökur á vegum borgarstjórnar, m.a. fyrir þjóðhöfðingja Norðurlandanna.

Ýmsir urðu til þess á sínum tíma að gagnrýna bæjaryfirvöld fyrir brúð og óhóflegan íburð við byggingu Laugarnesskóla og Melaskóla. Það er til marks um hve vel var vandað til þessara húsa að gólfefni og veggfletir innanhúss hafa staðist álag hálftrar aldar notkunar án verulegs viðhalds, svo vart sér á nokkrum hlut. Það aukafé, sem í upphafi var lagt í vandaðan frágang, hefur fyrir löngu skilað sér í litlum viðhaldskostnaði. Meira máli skiptir þó það gildi sem listrænt umhverfið hefur haft fyrir uppeldis- og skólastarfið innan veggja þessa stofnana í þá áratugi sem þær hafa starfað.

Laugarnesskóli (1934-5). 1. áfangi /
1 st phase. Ljósmynd / photo:
Sigurður Guðmundsson,
Laugarnesskóli.

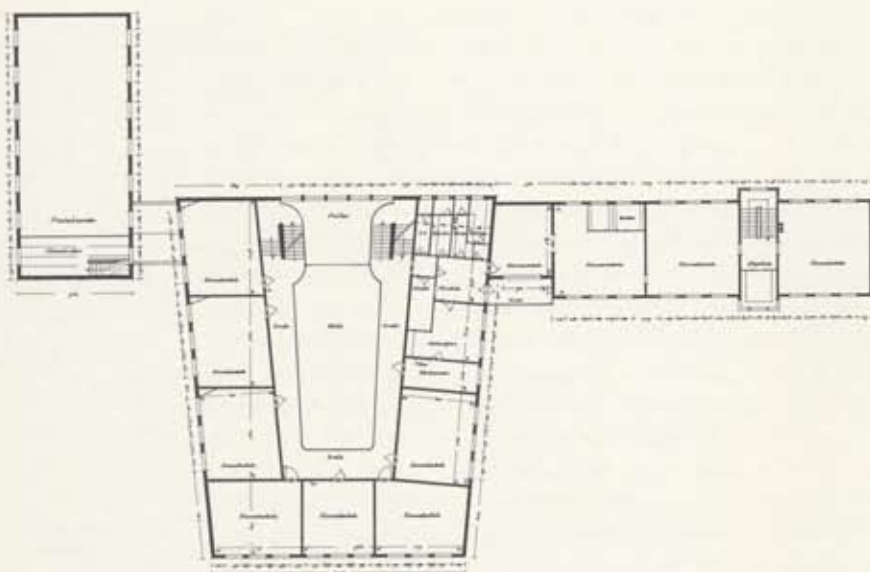
1)
Laugarnesskóli 50 ára, 1935-1985 (afmælisrit). Reykjavík, 1988.

2)
Skíldinganeskóli á Melunum. Morgunblaðið, 25. feb. 1944.

Lágvindur Ólafsson / photograph artist, Laugarnesskóli.

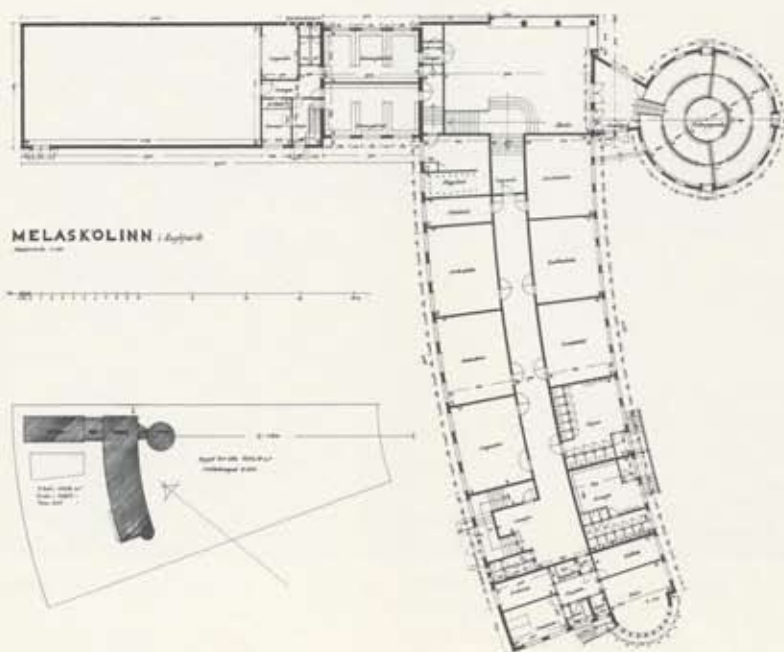
Laugarnesskóli / elementary school, 1934-1945
 Einar Sveinsson, Ágúst Pálsson

Interimphoto: S.E. Vignir, Arcastrætti.

Melaskóli / elementary school, 1944-1946
Einar Sveinsson, Ágúst Pálsson

Ljósmyndari óþakktur / photographer unknown, Laugarnesskóli.

Laugarnesskóli, miðrymi / central hall

Ljósmyndari óþakktur / photographer unknown, Eitrokk / copy: Ljósmyndasafn Rík. Borgarskólans.

Melaskóli, anddyri / assembly hall

Umsjón með skipulagsmálum Reykjavíkur 1934-1949

Mikilvægur þáttur í starfi Einars Sveinssonar sem húsameistara bæjarins var vinna hans að skipulagsmálum Reykjavíkur. Hann hafði umsjón með þeim málaflökki frá 1934 og allt til þess að stofnuð var sérstök skipulagsdeild bæjarins árið 1949. Ásamt Valgeiri Björnssyni bæjarverkfræðingi skipulagði hann fyrstu íbúðarhverfin sem byggðust upp utan Hringbrautar, Norðurmýri og Melahverfi. Í framhaldi gerði hann skipulagsupprætti af öðrum svæðum auk margra tillagna, sem ekki urðu að veruleika.

Snemma á fjórða áratugnum var orðið brýnt að skipuleggja bæjarlandið utan Hringbrautar. Í fyrsta skipulagi Reykjavíkur frá 1927 var gengið út frá að byggðin myndi haldast innan Hringbrautar næstu áratugina en í reynd varð vöxtur bæjarins hraðari en nokkurn hafði grunað. Fremur en að halda samkeppni eða kalla til erlenda sérfræðing ákvað Jón Þorláksson borgarstjóri að ráða Einar Sveinsson arkitekt til þess að vinna að framtíðarskipulagi bæjarins. Í námi sínu í Darmstadt hafði Einar Sveinsson lagt sérstaka stund á skipulagsfræði og mun það hafa ráðið miklu um ráðningu hans til bæjarins.¹⁾ Fyrsta viðfangsefni Einars og Valgeirs var framtíðarskipulag Reykjavíkur utan Hringbrautar. Verkefnið fólst í því að ákvarða legu helstu gatna á óbyggðum svæðum inn að Elliðaám og skilgreina aðkomuleiðir í bæinn úr öllum áttum.²⁾ Um líkt leyti (1934-1936) gerðu þeir tillögur að skipulagi íbúðarbyggðar í Norðurmýri. Meginatriði í því skipulagi var afstaða húsa og lóða gagnvart sóli, og var breidd (dýpt) húsa og stefna gatna ákvörðuð með hliðsjón af því. Gert var ráð fyrir einlyftum parhúsum með kjallara og háu risi á hluta svæðisins en byggingarnefnd heimilaði frávik þannig að heil hæð með lágu valmapaki kom í stað rishæðar. Eitt hús reis þó í mynd hins upphaflega skipulags, Karlagata 14-16, og stendur það enn óbreytt. Á árunum 1936-40 unnu Einar og Valgeir að mótun byggðar í Melahverfi. Þar var í fyrsta sinn gert ráð fyrir stakstæðum, fjögurra hæða blokkum á opnu svæði í jafri byggðarinnar. Annað nýmæli var geislaskipulagið, hugmyndin um hringlaga torg í miðju hverfis með götum út frá í allar áttir, sem á sér fyrirmynd í þýskum borgum.

Á styrjaldarárunum gerði Einar Sveinsson skipulagsupprætti af nokkrum íbúðarsvæðum í austurhluta Reykjavíkur. Má þar nefna hverfi verkamannabústaða á Rauðarárholti og smáhúsabyggð í Túnum og Kleppsholti. Árið 1944 var Þór Sandholt arkitekt ráðinn til Húsameistara Reykjavíkurbæjar til þess að vinna að skipulagsmálum. Starfaði hann þar undir stjórn Einars uns hann var ráðinn fyrsti forstöðumaður skipulagsdeildar bæjarins árið 1949. Á því tímabili urðu m.a. til upprættir af Hlíðahverfi vestan Lönguhlíðar, Skjólunum, Vogunum og Teigahverfi.³⁾ Auk þess að móta nýja byggð setti Einar Sveinsson fram hugmyndir um endurskipulag í eldri hverfum bæjarins innan Hringbrautar. Ber þar hæst stórbrotnar tillögur hans um framtíðarskipulag miðbæjarins frá árinu 1943. Greinargerð um miðbæjarskipulagið birtist í Morgunblaðinu í júlí 1943.⁴⁾ Þar birtast glögg þau tvö sjónarmið, sem kalla má einkennandi fyrir viðhorf Einars Sveinssonar til skipulags. Annars vegar er hugmyndin um skipulag sem fagurfræðilega mótun rýmis, sem á rætur í evrópskri borgarhefð liðinna alda. Hins vegar er lögd áhersla á eðlis- mun eldri og yngri húsagerðar, þar sem ný byggingartækni og krafan um sóli og birtu í öllum vistarverum kallar á sundurlausa byggð. Í skipulagsúrlausnum Einars má greina stöðuga viðleitni til að samræma þessi ólíku viðhorf, rómantíska skipulagssýn 19. aldar með afmörkuðum torgum og breiðgötum, og manngildishugsjón funksjónalismans, þar sem réttur alls almennings til bjarttra og heilsusamlegra hífýla var settur í öndvegi við mótun byggðar.

Heildarskipulag Reykjavíkur (1936) / development plan for Reykjavik

Laugavegur og byggðin í Túnum / new residential districts in the eastern part of Reykjavik. Ljósmyndari óþekktur / photographer unknown. Árbæjarsafn

1) Guðjón Friðriksson. Saga Reykjavíkur 1870-1940. Síðari hluti, bls. 309-11, Iðunn, 1994.

2) Tillögur um framtíðarskipulag Reykjavíkur. Morgunblaðið, 18. ágúst 1936.

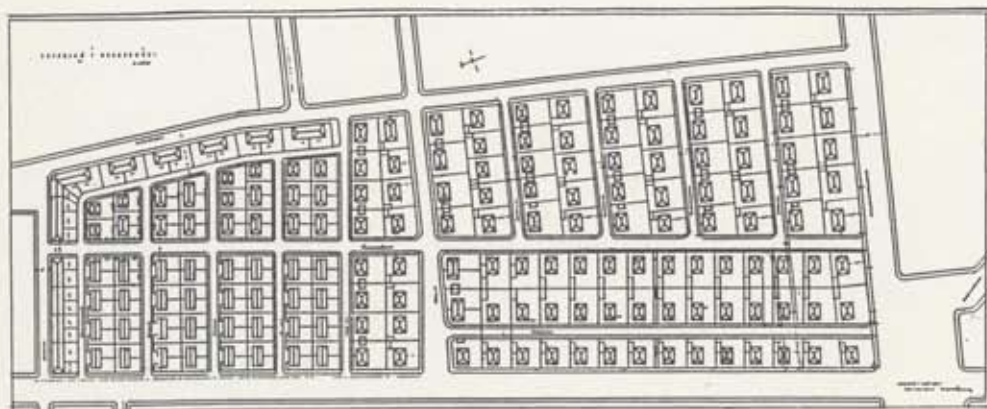
3) Finnur Kristinsson. Drög að skipulagsögu Reykjavíkurborgar. Óbirt handrit.

4) Einar Sveinsson. Skipulag miðbæjarins. Morgunblaðið, 22. júlí 1943.

Liðamyndari speðktor / fotografar arkitektum. Arkitektar

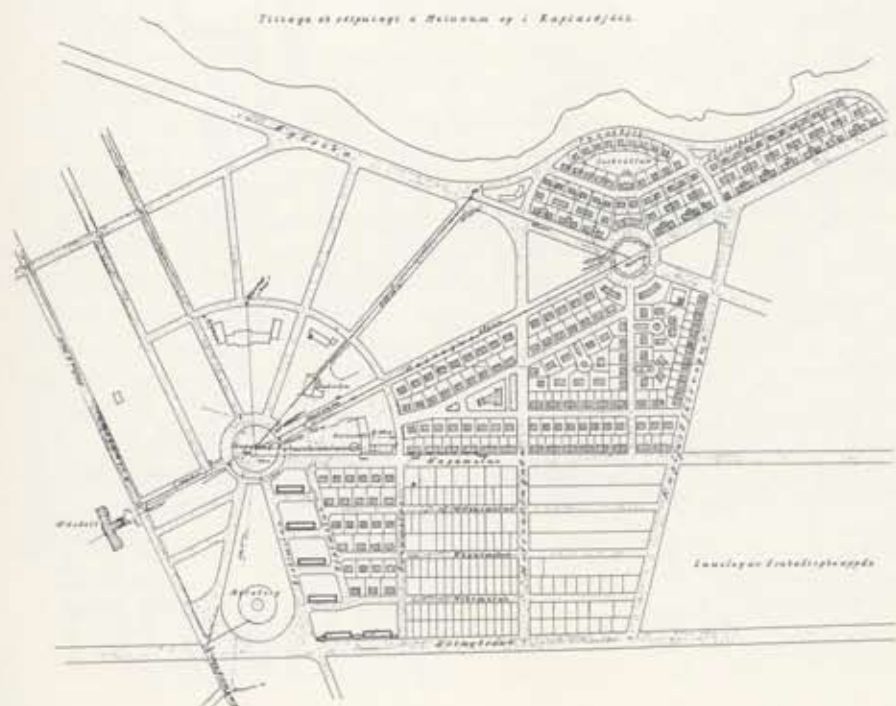
Norðurmýri, skipulag íbúðarhverfis / residential district, 1934-36
Einar Sveinsson, Valgeir Björnsson

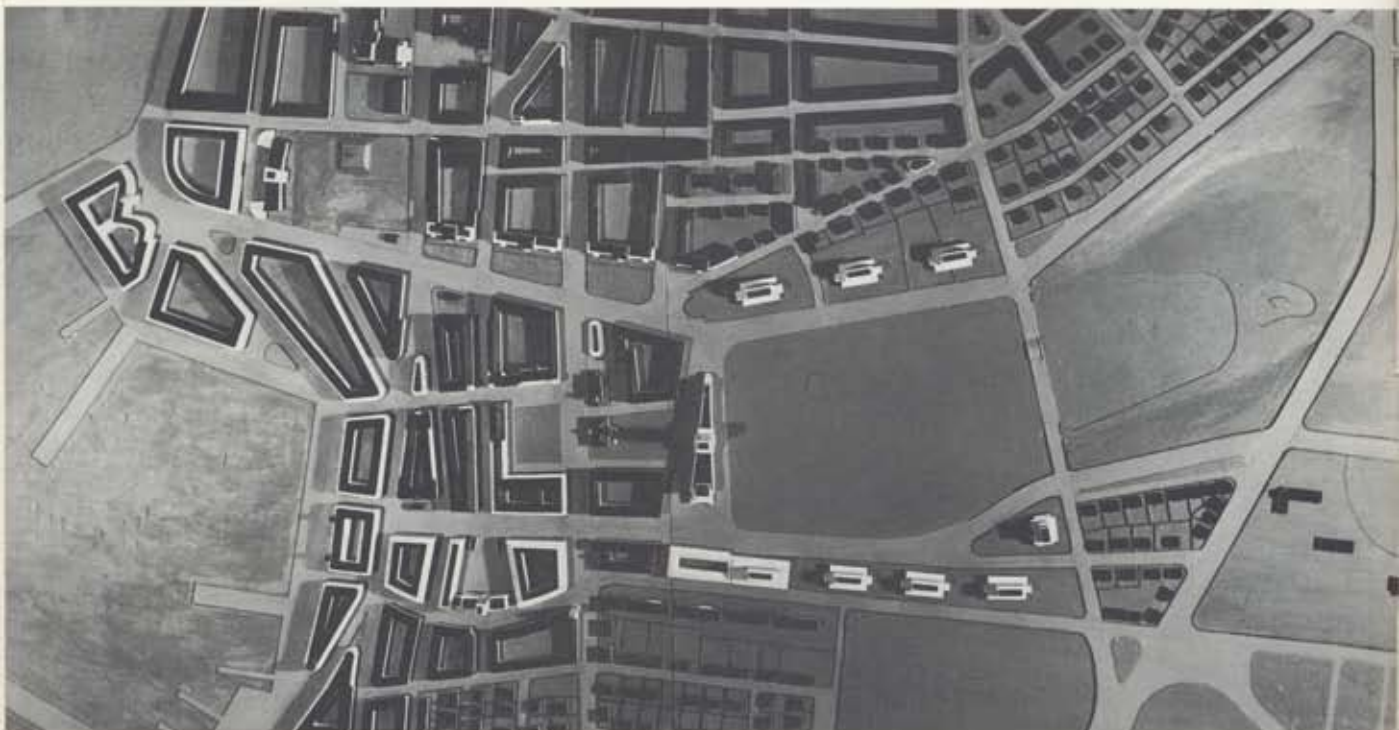

Liðmyndar óskráttur / photograph uncredited. Arkitekturstofa.

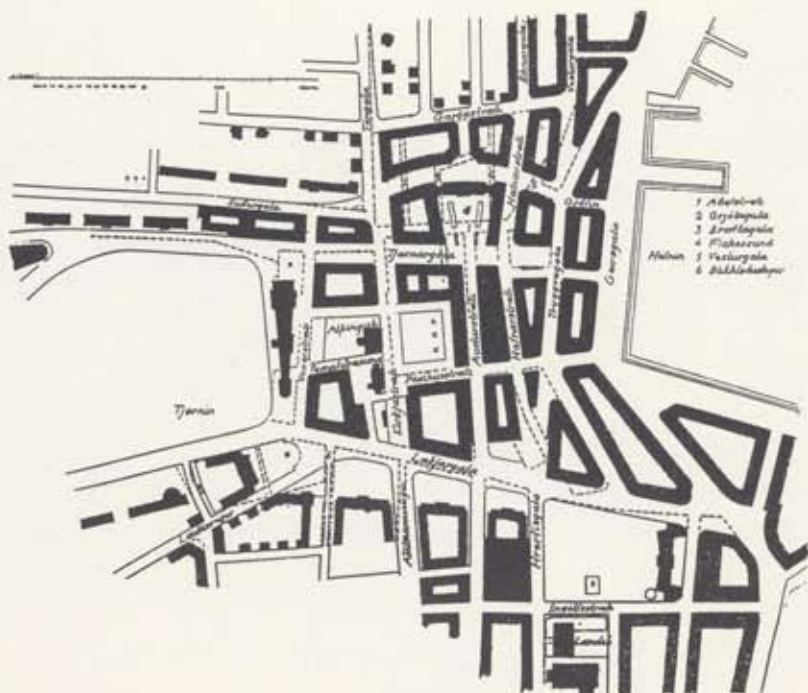
Melahverfi, skipulag íbúðarhverfis / residential district, 1936-40
Einar Sveinsson, Valgeir Björnsson

Ljómöntari óþekktur / photographs unknown. Hönnuð af Einar Sveinsson.

Framtíðarskipulag miðbæjarins, tillaga / redevelopment plan for Reykjavik city centre, 1943
 Einar Sveinsson, Valgeir Björnsson

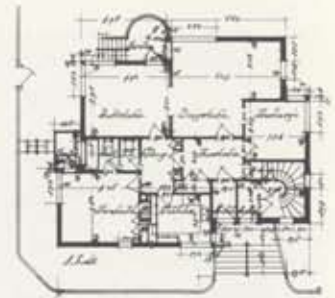

Einar Sveinsson arkitekt átti með verkum sínum og hugmyndafræði drjúgan þátt í mótnun þeirrar húsagerðar sem ríkjandi varð í nýjum íbúðarhverfum Reykjavíkur utan Hringbrautar á árunum milli 1935 og 1950. Einkennandi fyrir íbúðir þessa tímabils var hugmyndin um niðurröðun herbergja með tilliti til sólargangs, sem Einar Sveinsson fjallaði um í grein í ritinu Húsakostur og hibýlaprýði, er út kom árið 1939. Ritgerð Einars er merk heimild um þær breyttu áherslur í húsagerð sem hann og aðrir arkitektar funksjónalismans komu fram með, þar sem krafan um innra hagræði og notagildi var lögð til grundvallar í formrænni mótnun: *Eitt af mikilsverðustu atriðum við fyrirkomulag hvernar íbúðar er það, að herbergjaskipun hennar sé rétt gagnvart sól. Frá heilsufræðilegu sjónarmiði þurfa helst öll íbúðarherbergi að njóta sólar minnst 1-2 tíma á dag. Ákjósanlegast er, að sólartími hvers herbergis falli saman við þann tíma, sem herbergið er aðallega notað, og því er eftirfarandi herbergjaskipun æskileg: Svefnherbergi og barnaherbergi hafi glugga móti austri eða suðri, borðstofan gegn suðri og einnig gegn austri, ef því verður við komið. Dagstofan hafi glugga gegn suðri og vestri, til þess að fá eftirmiðdags- og kvöldsólina. Oft er, t.d. með útbyggingu, einnig hægt að fá austurglugga á dagstofuna, og er það mjög æskilegt. Í stærri íbúðum er oft um þriðju stofuna að ræða, og liggur hún best gegn vestri. Eldhús og badherbergi gegn norðri eða norðaustri. Inngangur og stigahús eru oftast gegn norðri eða vestri, og er það dálítið háð afstöðu hússins gagnvart götu, en þó ber að gæta þess, að inngangur sé ekki gegn verstu rigningaráttinni.¹⁾*

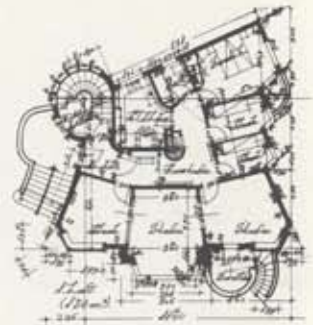
Ef bornar eru saman grunnmyndir íbúðarhúsa Einars frá ólíkum tímabilum starfsævi hans kemur í ljós að innra skipulag húsa hans er í flestum tilvikum mótað af þeim meginreglum, sem lýst er í ofangreindri tilvitnun. Í ytra útliti húsa hans má snemma greina ákveðin höfundareinkenni, sem áttu m.a. rætur í áhuga Einars á stærðfræði. Dæmi um það er dálæti hans á skásettum, sveigðum og hringlaga formum. Í fyrstu voru þessi sérkenni bundin við afmörkuð útlitsatriði, svo sem svalir, gluggaop, dyraskyggni, útitróppur og steypar burðarsúlur. Á eftirstríðsárunum urðu hin persónubundu höfundareinkenni sterkari þáttur í heildarmótnun alls hússins, eins og sjá má í innra skipulagi húsa hans við Ægisíðu 92 og Siglúvog 5.

Aukin velmegun í kjölfar stríðsins leiddi til þess að íbúðir almennt stækkuðu að grunnfleti, húsin breikkuðu og gangar í miðju íbúðar urðu að breiðu herbergi (holi). Við þetta hvarf sá látlaus þökk sem einkennt hafði byggingarlag kreppuáranna. Ein afleiðing aukinnar húsdýptar var að þök hækkðu og urðu margbrotin í formi. Smárúðugluggar urðu vinsælir á ný sem og ýmis konar ytra skraut. Merkja má einkenni þessarar þróunar í nokkrum húsum sem Einar Sveinsson teiknaði á tímabilinu 1945 til 1949, t.d. Viðimel 27-29.

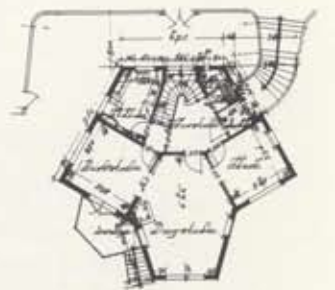
Innflutningshöft og efnahagsvandí settu mark sitt á reykviska húsagerð snemma á 6. áratugnum. Jafnframt bárust áhrif nýrra erlendra strauma, þar sem á ný var lögð áhersla á einfaldleika og hreinstefnu í arkitektúr. Um líkt leyti tók ásýnd nýrra íbúðarhverfa að breytast. Íslenska múrhúðunin hvarf og valmaþökin viku fyrir einhalla þökum. Á árunum 1950 til 1955 gerði Einar Sveinsson tilraunir með óhefðbundnar þakgerðir á nokkrum íbúðarhúsum, m.a. Háuhlið 20 og Fornhaga 24. Eitt merkasta verk hans frá þessu tímabili er húsið Kvisthagi 12, þar sem lítt áberandi þaklausn myndar eðlilegt mót-vægi við margbrotið heildarform.

Hávallagata 1 (1939), grunnmynd / plan

Ægisíða 92 (1949), grunnmynd / plan

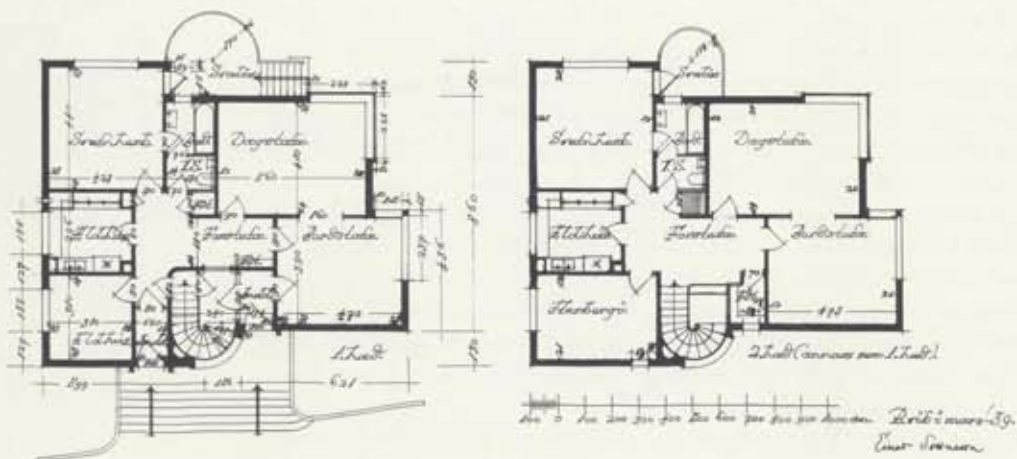
Siglúvogur 5 (1952), grunnmynd / plan

1)

Einar Sveinsson. Fyrirkomulag og gerð sérstæðra íbúðarhúsa í kaupstöðum. Húsakostur og hibýlaprýði. Mál og Menning, 1939.

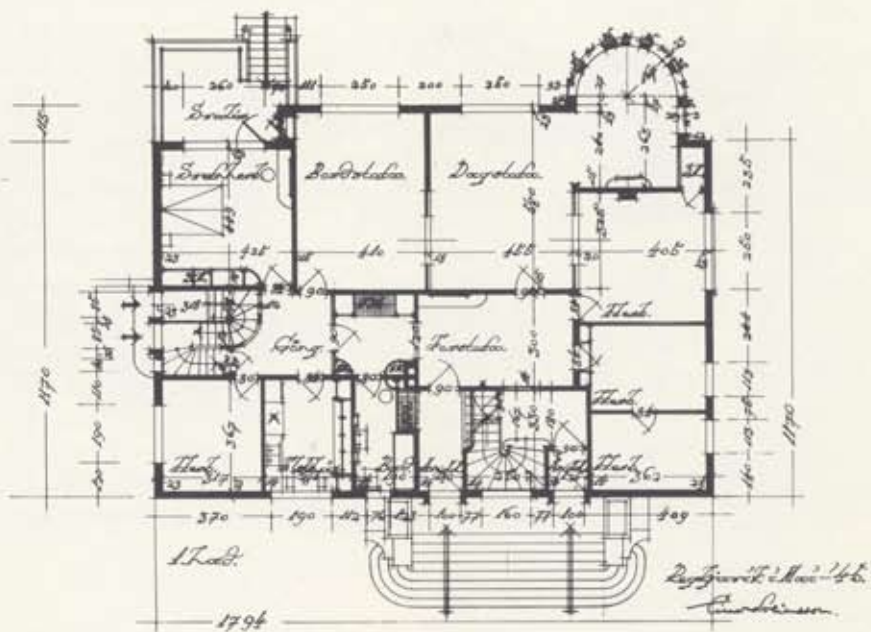
Suðurgata 37, íbúðarhús / residence, 1939
Einar Sveinsson

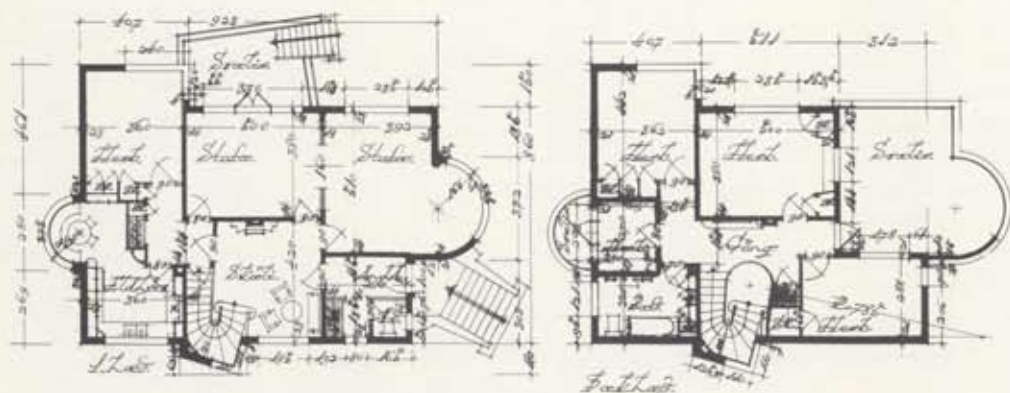
Litmyndir: Óspítan / photograph: unknown. Hönnunarmátt: ríkinn.

Viðimelur 27-29, íbúðarhús / residence, 1945
Einar Sveinsson

Kvisthagi 12, íbúðarhús / residence, 1952
Einar Sveinsson

Sem skipulagshöfundur og arkitekt var Einar Sveinsson brautryðjandi í hönnun fjölbýlishúsa með nútímasniði. Hann var höfundur að íbúðarhúsum Reykjavíkurbæjar við Hringbraut, Skúlagötu og Lönguhlíð, en með þeim var farið inn á nýjar brautir í úrlausn húsnæðismála, bæði hvað varðar ytra skipulag og innri tilhögun bygginga.

Snemma á styrjaldarárunum varð mikill skortur á íbúðarhúsnæði í Reykjavík. Orsakir hans má rekja til samdráttar í húsbýggingum sem bar að á sama tíma og straumur aðkomufólks lá í bæinn.¹⁾ Veturinn 1941-42 voru byggðar á vegum Reykjavíkurbæjar 104 íbúðir í bráðabirgðahúsum úr timbri við Höfðatún (Höfðaborgin). Húsin áttu einungis að standa í stuttan tíma en kostnaður við byggingu þeirra reyndist vera um 60% af verði varanlegra bygginga. Í ljósi þess var talið henta betur að leysa íbúðarvandann með byggingu stórra fjölbýlishúsa með vönduðum íbúðum.²⁾

Árið 1942 var Einar Sveinssyni falið að teikna tvær stórar sambyggingar með 48 íbúðum við Hringbraut 37-47. Húsin voru hluti af nýju skipulagi hans af Melahverfi, þar sem raddir stakstæðra fjölbýlishúsa á opnu svæði komu í stað þéttrar borgarbyggðar með samfelldum húsaröðum meðfram götu. Með þessu móti skapaðist aukið svigrúm í hverfinu án þess að íbúðum fækkaði, minni kostnaður varð við holræsialagnir og gatnagerð og allar íbúðir nutu sólar til jafns. Við mótun húsa tók Einar mið af niðurstöðum nýlegra rannsókna, þar sem sýnt var fram á áhrif húsdýptar á gæði íbúða.³⁾ Því mjórra sem húsið er, þeim mun betur gætir sólarljóss í vistarverum þess. Í sambyggingunum við Hringbraut er breidd hússins einungis 9.5 m og njóta öll herbergi hvernar íbúðar dagsbirtu og beinnar útloftunar um glugga á útvegg. Mjög var til húsa vandað að öllu leyti, til dæmis voru loftplötur steyptar þykkri en venja var til að bæta hljóðeinangrun.⁴⁾ Meðal nýjunga voru skásett útskot með hornglugga á stofu hvernar íbúðar og bogadregnar svalir með innbyggðri blómasyllu. Reykjavíkurbær seldi einstaklingum íbúðirnar með ákvæðum um forkaups- og forleigurétt.

Í næsta áfanga risu á vegum bæjarins 72 íbúðir í sambyggingu við Skúlagötu 64-80. Um var að ræða íbúðir til útleigu og veitti ríkissjóður lán út á framkvæmdina á grundvelli laga um útrýmingu heilsuspillandi húsnæðis. Framkvæmdir hófust snemma árs 1945 og flutt var í fyrstu íbúðirnar tæpum tveimur árum síðar. Þriðja og síðasta fjölbýlishúsið sem Einar teiknaði fyrir Reykjavíkurbæ reis í Hlíðahverfi, á horni Lönguhlíðar og Miklubrautar. Byrjað var að byggja snemma árs 1946 en miklar tafir urðu á verkínu. Verktökum reyndist erfitt að útvega iðnaðarmenn, en mikill uppgangur var í byggingarvinnu eftir lok stríðsins. Þá barst neitun um ríkislán á þeirri forsendu að bæjarbyggingarnar væru óhæfilega dýrar og vandaðar í samanburði við hliðstæðar íbúðir í verkamannabústöðum.⁵⁾ Af því tilefni ritaði Einar Sveinsson greinaflokk í Morgunblaðið í október 1948, "Húsnæðisvandamálið og íbúðarbyggingar Reykjavíkurbæjar", þar sem hraktar eru með nákvæmum útreikningum fullyrðingar um óhóflegan byggingarkostnað.⁶⁾ Þó Einar tækist að færa fram gild fagleg rök urðu bæjarbyggingarnar og úthlutun íbúða í þeim engu að síður að pólitísku deilumáli, með þeim afleiðingum að bæjaryfirvöld hættu við að byggja fleiri fjölbýlishús, sem ætlunin hafði verið. Í staðinn var ráðist í byggingu 200 íbúða í litlum, tvílyftum fjörbýlishúsum í Bústaðahverfi eftir teikningu Sigmundar Halldórssonar, þar sem eigendum gafst kostur á að vinna sjálfir að byggingunni.⁷⁾

Höfðaborg (1941-42) / Temporary housing. Ljósmynd / Photo: Vignir, Árbæjarsafn.

1)

Gunnar Thoroddsen. Húsnæðismálin I-II. Morgunblaðið 11. nóv., 12. des. 1949.

2)

Einar Sveinsson. Húsnæðisvandamálið og íbúðarbyggingar Reykjavíkurbæjar. Morgunblaðið, 13. okt. 1948.

3)

Stockholms Stads Smalhusutredning. Samkvæmt viðtali við Skúla H. Norðdahl arkitekt.

4)

Samkvæmt viðtali við Einar B. Pálsson verkfræðing.

5)

Timinn, 30. júlí 1948.

6)

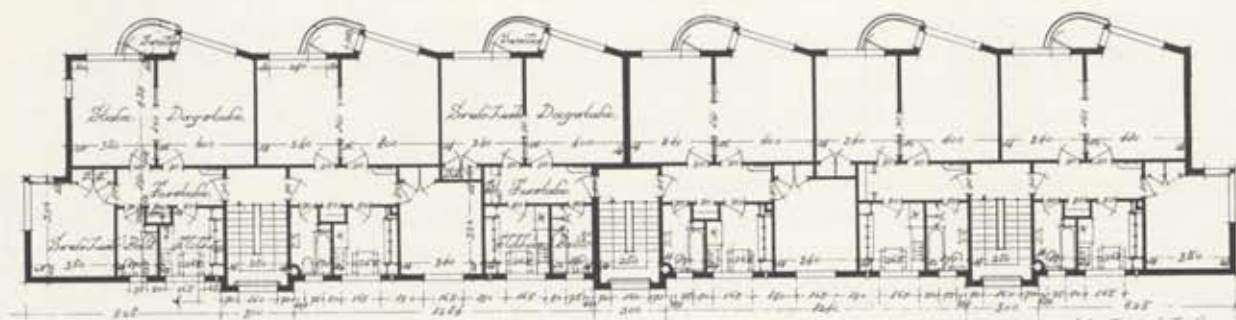
Einar Sveinsson. Húsnæðisvandamálið og íbúðarbyggingar Reykjavíkurbæjar. Morgunblaðið, 8., 9., 10. og 13. okt. 1948.

7)

Gunnar Thoroddsen. Húsnæðismálin III. Morgunblaðið, 22. janúar 1950.

Hringbraut 37-47, fjölbýlishús Reykjavíkurbæjar / municipal housing, 1942-1944
 Einar Sveinsson, Ágúst Pálsson

Útmyndað úr myndum / photographs unknown. Efirtekið af: Útmyndað af: Ragnheiða. Ragnheiða.

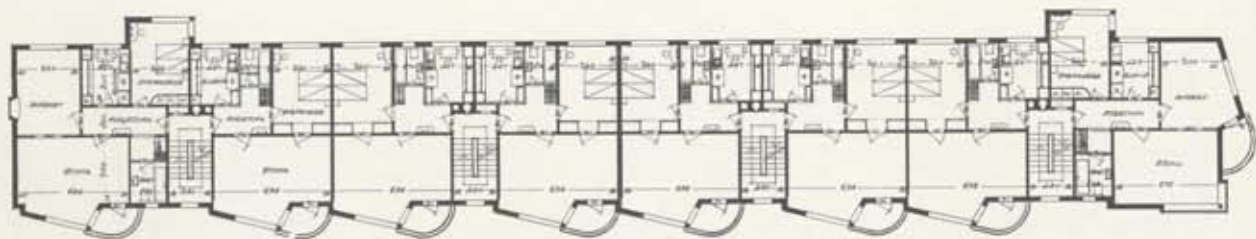
Skúlagata 64-80, fjölbýlishús Reykjavíkurbæjar / municipal housing, 1944-1948
Einar Sveinsson, Ágúst Pálsson

Lífamyndarlíkingarrit / photograph unknown. Árbæjarsafn.

Langahlíð 19-25, fjölbýlishús Reykjavíkurbæjar / municipal housing, 1945-1949
Einar Sveinsson, Gunnar H. Ólafsson

Íbúðarhús byggingarsamvinnufélags prentara 1945-1962

Á árunum 1945-1962 vann Byggingarsamvinnufélag prentara merkilegt brautryðjendastarf á sviði húsnæðismála, þar sem hæst ber byggingu fyrsta íbúðarháðýsisins hér á landi. Einar Sveinsson gerði uppdrætti af öllum þeim íbúðarbyggingum sem félagið reisti, fjórum fjölbýlishúsum og þremur fjörbýlishúsum.

Prentarar höfðu frá upphafi verið öðrum stéttum framsýnni í hagsmunabaráttu sinni og urðu þeir fyrstir til að stofna byggingarfélag í nafni stéttarfélags síns í aprílmánuði árið 1944. Frumkvæði þeirra byggðist á því sjónarmiði að heimilið væri undirstaða að tilveru og þróun þjóðfélagsins og því væri brýnt hagsmunamál vinnandi fólks að vinna bót á því húsnæðisleysi og leiguokri sem lengi hefði viðgengist í Reykjavík. Í fyrsta áfanga byggingaráætlunar sinnar hófu prentarar að reisa þrjú samliggjandi hús við Hagamel 14-24 árið 1945. Hvert þeirra var fjörbýlishús, tvær íbúðir í hvorum enda með aukaherbergi í rísi og fullkomnu, sameiginlegu þvottahúsi í kjallara. Lokið var við smíði þeirra veturinn 1947-48.¹⁾

Í næsta áfanga byggðu prentarar tvö fjölbýlishús í vesturbæ Reykjavíkur. Fyrra húsið reis við Neshaga 5-9 á árunum 1951-55 en hið síðara við Hjarðarhaga 54-58 á árunum 1954-57.²⁾ Bæði húsin teiknaði Einar Sveinsson í samvinnu við Gunnar H. Ólafsson arkitekt. Um var að ræða stigagangsblokkir, þar sem innra skipulag íbúða og gluggaskipan var í aðalatriðum eins í báðum tilvikum en útfærsla þakhæðar mismunandi. Sökum landhalla varð annar endi Hjarðarhagahússins með íbúðum á fimm hæðum, en stjórn byggingarfélagsins var því annars mótfallin að reisa venjuleg íbúðarhús hærrí en þrjár hæðir vegna erfiðra stiga. Ekki síst vegna þess kom fram sú hugmynd að reisa 8-12 hæða fjölbýlishús með lyftum, en íbúðarháðýsi voru þá mjög að ryðja sér til rúms í flestum löndum Evrópu.

Haustið 1955 fékk Byggingarfélag prentara úthlutað lóð undir fjölbýlishús á horni Laugarnesvegur og Kleppsvegur. Stjórn félagsins sótti um að fá að hafa álmuna með Kleppsveginum átta hæðir í stað fjögurra, eins og gert hafði verið ráð fyrir í skipulagi.³⁾ Samþykkt undanþágunnar varð til þess að heimild var veitt fyrir byggingu íbúðarháðýsa á öðrum stöðum í borginni, m.a. í Heimahverfi og efst á Laugarásnum. Framkvæmdir við "skýjakljúf" prentara hófust árið 1956 og var húsið steipt upp á fáum vikum sumarið 1957. Vö byggingu þess var beitt nýrri tækni, svonefndum skriðmótum, sem lyft var upp með vélarafli jafnóðum og húsið var steipt. Fullbyggð var Laugarnesblokkin stærsta íbúðarhús landsins með 59 íbúðum. Þrjár lyftur voru í aðalálmu hússins, ein í hverju stigahúsi. Í kjallara var m.a. leik- og samkomusalur fyrir íbúa hússins.⁴⁾ Árið 1957 hófu prentarar undirbúning að byggingu 12 hæða háðýsis við Sólheima með 60 íbúðum. Sólheimaháðýsið var annarrar gerðar en Laugarnesblokkinn, svonefnt "punkthús" með lyftu- og stigakjarna í miðju og íbúðarálmu í þrjár áttir. Samkomusalur var á efstu hæð í suðurálmu hússins, sem síðar var breytt í íbúð.

Á því tímabili er Byggingarsamvinnufélag prentara starfaði þóttu íbúðir þess bera af hvað varðaði innra skipulag, frágang, þægindi og verð. Fleiri nutu góðs af framtaki þess en prentarar einir því frá árinu 1946 var félagið opið öllum þeim sem áhuga höfðu. Miklar vinsældir félagsins urðu hvati þess að ráðist var í stórtækari framkvæmdir en ætlunin var í upphafi. Ef marká má ummæli formanns félagsins í Alþýðublaðinu árið 1957 var það ekki hvað síst að þakka vandaðri hönnun, samvinnulipurð og traustri tækniþekkingu Einars Sveinssonar arkitekts að svo vel tókst til með byggingar á þess vegum.⁵⁾

Hagamelur 14-24, útlitsteikning / elevation.

1) Guðbjörn Guðmundsson, Byggingarsamvinnufélag prentara. Prentarinn, apríl 1947.

2) Guðbjörn Guðmundsson, Byggingarsamvinnufélag prentara 10 ára. Prentarinn, ágúst-sept. 1954.

3) Guðbjörn Guðmundsson, Byggingarsamvinnufélag prentara. Prentarinn (afmælisblað), 1957.

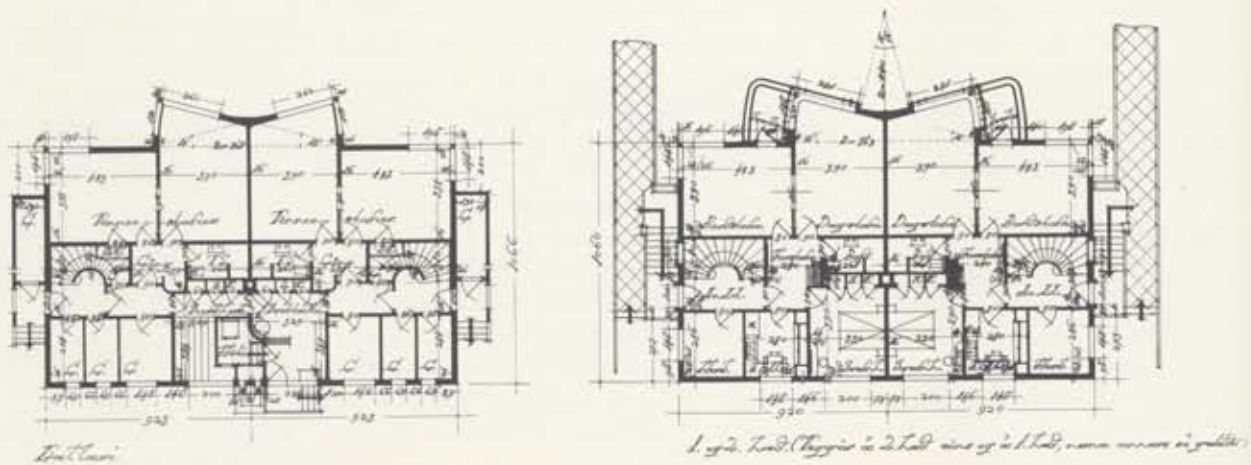
4) Morgunblaðið, 15. ágúst 1956.

5) Guðbjörn Guðmundsson í viðtali við Alþýðublaðið, 25. sept. 1957.

Litmyndin óskráð / fotografarinn óskráð. Áskráðingur.

Hagamelur 14-24, hús Byggingarsamvinnufélags prentara / Printers' Union Co-operative Housing, 1945-1948
Einar Sveinsson

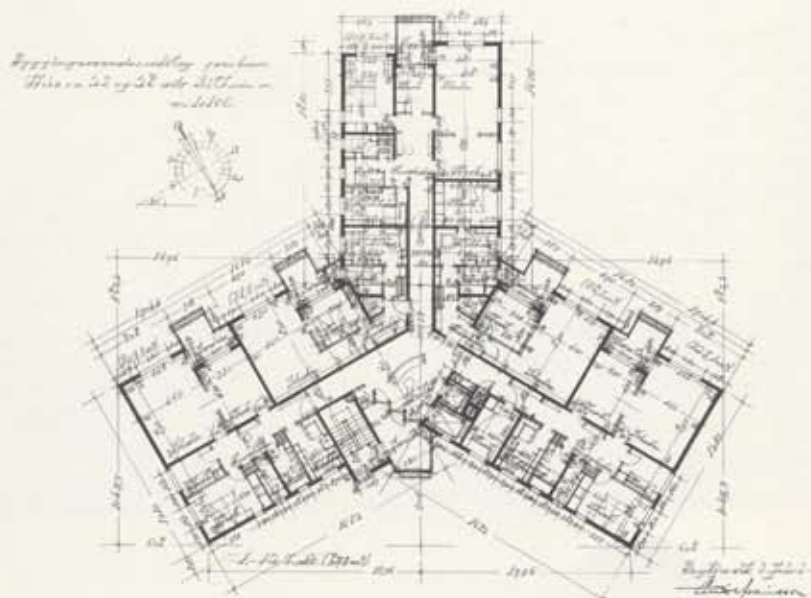
Ummyssá / photo: Háness Pálsson, Myndasafn B. M. Valla M.

Kleppsvegur 2-6, hús Byggingarsamvinnufélags prentara / Printers' Union Co-operative Housing, 1956-1958
Einar Sveinsson

Sólheimar 23, hús Byggingarsamvinnufélags prentara / Printers Union' Co-operative Housing, 1957-1962 (til vinstri á mynd) Einar Sveinsson

Opinberar byggingar - samstarf við Gunnar H. Ólafsson 1945-1955

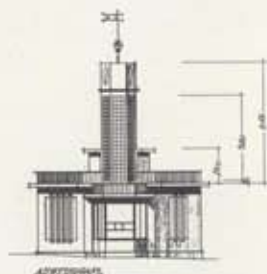
Í ágústmánuði árið 1945 var Gunnar H. Ólafsson ráðinn deildararkitekt á teiknistofu Húsameistara Reykjavíkurbæjar. Um tíu ára skeið var hann einn nánasti samstarfsmaður Einars Sveinssonar, allt til þess er hann var ráðinn forstöðumaður skipulagsdeildar bæjarins árið 1955. Á þessu tímabili var Gunnar meðhöfundur að nokkrum af kunnustu byggingum Einars, þ.á.m. Langholtsskóla, Heilsuverndarstöðinni og Borgarsjúkrahúsinu í Fossvogi.

Ein fyrsta bygging sem Einar og Gunnar unnu saman að var lítið hús við Reykjavíkurhöfn, á horni Tryggvagötu og Ægisgötu er var allt í senn: vígtarskýli, kaffistofa og blaðsöluturn. Byggingin setur enn svip á umhverfi sitt, en hún hefur mjög látið á sjá á síðustu árum. Turninn á austurhorninu stendur enn en klætt hefur verið yfir glugga á hlíðum hans og klukkan sem var efst uppi er löngu horfin.

Árið 1948 hófust Einar og Gunnar handa við hönnun nýs barnaskóla-skólahúss í Kleppsholti. Fyrstu drög voru kynnt í mars 1948 og endanlegar teikningar undirritaðar tæpu ári síðar. Byrjað var að grafa fyrir byggingunni árið 1949 en tafir urðu á framkvæmdum, m.a. vegna erfiðleika á útvegum byggingarefnis, sem var háð leyfi Fjárhagsráðs. Lokið var við smíði hússins síðla árs 1952. Mikil alúð var lögð í smíði Langholtsskólans, líkt og við hina tvo skólana sem Einar hafði teiknað. Voru þessi skólahús talin hin vönduðustu sem reist höfðu verið hérlandis og fremri flestu því sem byggt var erlendis um líkt leyti.¹⁾ Meðal nýmæla voru breiðir, samfelldir gluggar er náðu yfir alla hlíð hversrar kennslustofu. Athygli vekja ýmis sérkennileg útfærsluatríði, svo sem dyraskygni við inngang og hringlaga óveðursskýli í tengslum við útileiksvæði.

Af stærri verkum Einars Sveinssonar er Heilsuverndarstöðin sú bygging, sem að margra mati opinberar höfundareinkenni hans með hvað skýrustum hætti. Ekkert af þeim atriðum er þó til komið fyrir tilviljun, sem segir nokkuð um vinnubrögð hans. Það sem virðist vera persónuleg sérviska á sér yfirleitt rökréttu skýringu í gefnum forsendum. Aðkomubrýr og útbyggingar á súlum eru eðlileg lausn miðað við hæðarafstöðu lóðar gagnvart götu og kröfur innra skipulags. Margbreytileg gluggaskípan miðast við notkunarþarfir hvers herbergis. Aðalálma hússins er eilítið mjórri í annan endann og kemur skekkjan fram í miðganginum, er virðist styttri fyrir vikið. Heilsuverndarstöðin var teiknuð árið 1949 og voru undirstöður steypar ári síðar. Tafir urðu á framkvæmdum þar eð sú krafa var sett fyrir veitingu fjárfestingarleyfis að hluti byggingarinnar yrði tekinn undir sjúkradeildir. Sökum þess varð að endurskipuleggja efri hæðir hússins með það í huga að breyta mætti þeim síðar til samræmis við upphaflegar forsendur.²⁾

Árið 1948 skipaði bæjarstjórn Reykjavíkur nefnd til að undirbúa byggingu bæjarsjúkrahúss. Vann nefndin tillögur um stærð þess, gerð og staðarval og í framhaldi var Einari Sveinssyni og Gunnari H. Ólafssyni falið að teikna bygginguna. Uppdrættir voru lagðir fram snemma árs 1952 og miðuðust við T-laga aðalbyggingu með lágrí bakálmum. Bygging Borgarspítalans hófst árið 1954 og voru tvær af þremur aðalálum hússins steypar upp á næstu sjö árum. Starfsemi hófst í húsinu árið 1966 en fyrsti sjúklingurinn var lagður þar inn í desember 1967. Sjúkrahúsið var stærsta verk Einars og úrlausn þess tók drjúgan hluta af starfsævi hans. Er Einar lést var sett á fót teiknistofa undir stjórn Jóns Björnssonar arkitekts er vann áfram að hönnun þeirrar álmu sem ófullgerð var, auk viðbótarbyggingar fyrir stoðdeildir. Útlit hússins er í meginatriðum í samræmi við upphaflegu tillöguna frá 1952, ef undan er skilinn stoðdeildarhlutinn.³⁾

Skýli við Reykjavíkurhöfn (1945) /
Service building at Reykjavik Harbour

1) Morgunblaðið, 15. nóvember 1952.

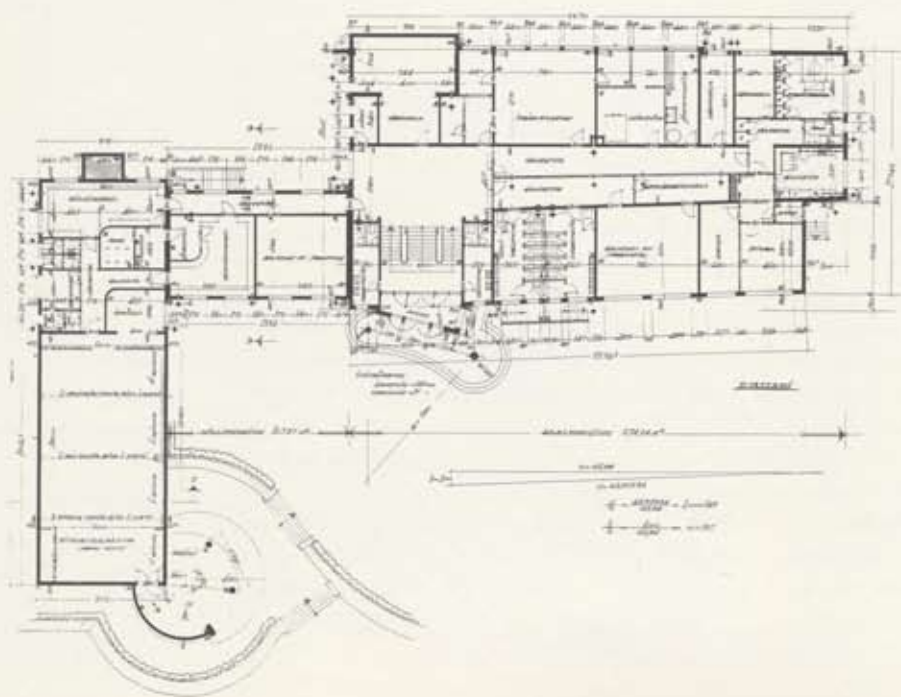
2) Samkvæmt frásögn Gísla Teitssonar.

3) Fréttabréf um heilbrigðismál, 2.1981.

Láttamynding: Hjalmar B. Björnsson, Arkitekturstofa

Langholtsskóli / elementary school, 1. áfangi / 1st phase, 1948-1952
Einar Sveinsson, Gunnar H. Ólafsson

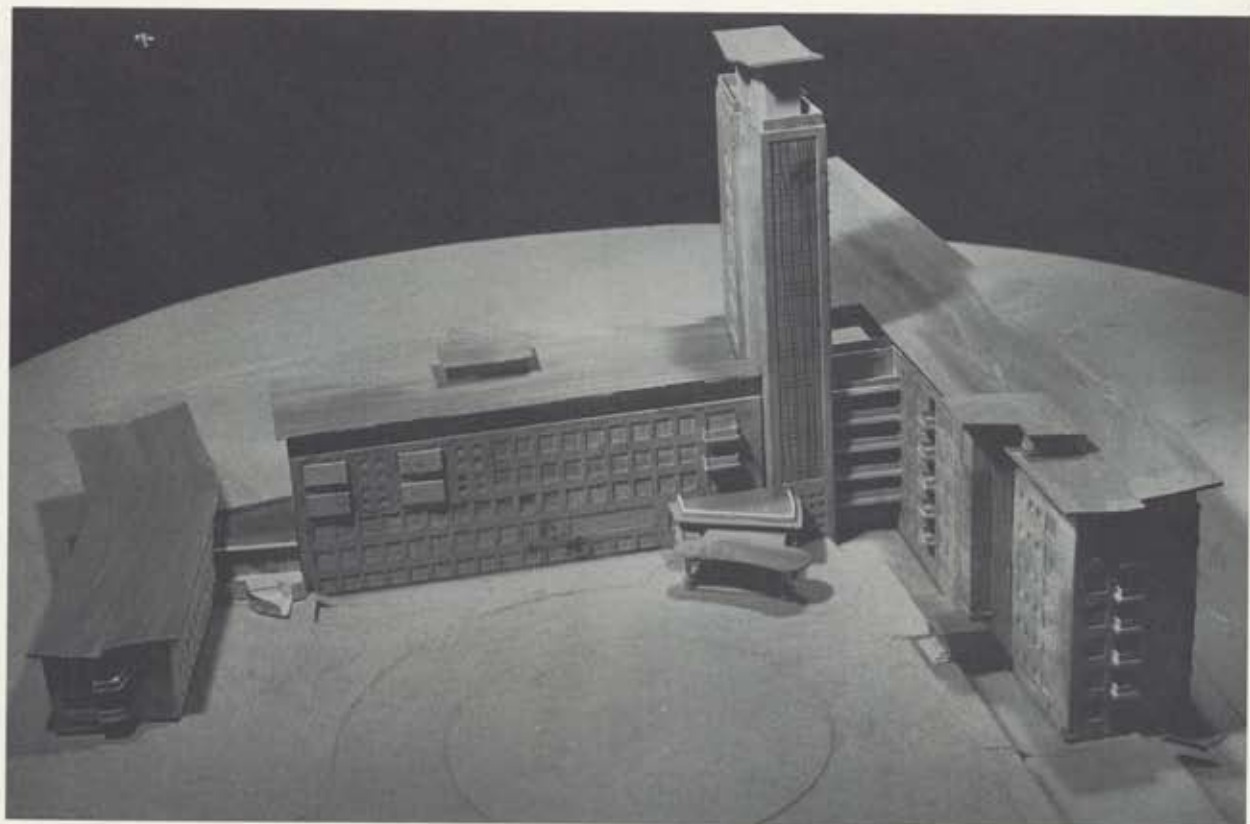

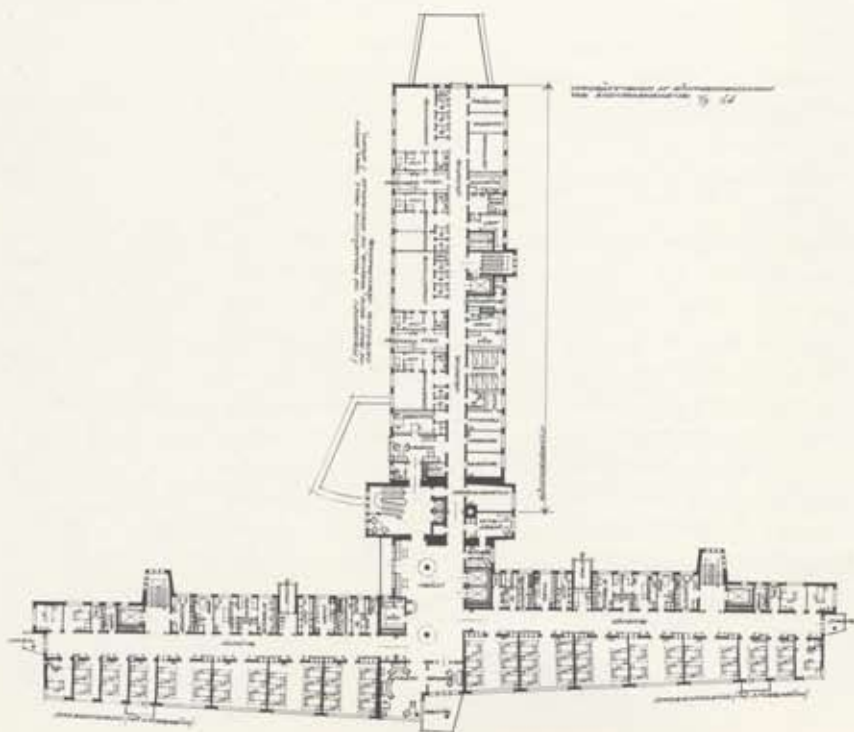
Útvefing: Gunnar H. Ólafsson, Littefing: Heilsuverndarstöð Reykjavíkur

Heilsuverndarstöð Reykjavíkur / municipal health centre, 1949-1955
Einar Sveinsson, Gunnar H. Ólafsson

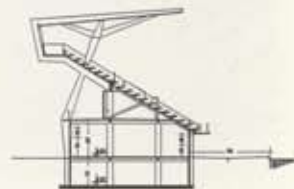
Borgarspítalinn / municipal hospital, 1950-1973
 Einar Sveinsson, Gunnar H. Ólafsson

Á 6. áratugnum komu fram nýjar áherslur í arkitektúr Einarssonar sem urðu einkennandi fyrir mörg síðari verk hans. Ýmis skipulags- og frágangsatríði, sem sett höfðu svip sinn á fyrri byggingar Einarssonar, viku á þessu tímabili fyrir áhrifum frá alþjóðlegum mótternismáttirstríðsáranna. Ný höfundareinkenni litu dagsins ljós, þar sem athygli var beint að möguleikum járnbentrar steinsteypu til nýstárlegrar formsköpunar út frá burðareiginleikum efnisins.

Aukin umsvif settu svip sinn á teiknistofu Húsameistara bæjarins á þessu tímabili. Margir ungir arkitektar og hönnuðir komu þar til starfa í lengri eða skemmri tíma og nutu góðs af einstakri þekkingu og reynslu Einarssonar á sviði húsbýgginga. Í þeim hópi voru m.a. Aðalsteinn Richter, Gunnar H. Guðmundsson, Kjartan Sigurðsson, Kjartan Sveinsson, Sigurjón Sveinsson og Yngvi Gestsson. Einari var það kappsmál að gefa starfsmönnum sínum tækifæri til að mæta svip þeirra bygginga er þeir unnu að, enda hafði hann alla tíð þá reglu að láta starfsmenn rita nöfn sín undir teikningar sem þeir áttu þátt í að skapa. Á 6. og 7. áratugnum fóru bæjaryfirvöld í vaxandi mæli að ráða sjálfstætt starfandi arkitekta til verkefna á vegum bæjarins. Árið 1961 var stofnuð sérstök byggingadeild á vegum borgarverkfræðings til annast eftirlit með nýbyggingum á vegum Reykjavíkurborgar, öðrum en þeim er heyrðu undir teiknistofu Húsameistara. Tók þessi deild síðar við verkefnum embættisins er það var lagt niður að Einari Sveinssyni látnum. Á þessum árum mátti Einar oft sæta gagnrýni fyrir verk sín. Sem arkitekt galt hann þess að vera opinber embættismaður en sú staðreynd mótaði viðhorf margra stéttarbræðra til verka hans. Ýmsum úr þeim hópi þóttu byggingar Einarssonar vera full rómantískar og sérvískulegar til að geta talist sannur nútímaarkitektúr. Af öðrum toga voru ásakanir um ótilhlýðilegan íburð og byggingarkostnað, sem oft voru á miskilningi byggðar eða til komnar vegna vanþekkingar á byggingarmálum.

Af einstökum byggingum má nefna hækkun og breytingu hússins að Skúlatúni 2 fyrir skrifstofur á vegum bæjarins. Þar var einnig nýr fundarsalur bæjarstjórnar á efstu hæð. Frá svipuðum tíma eru fyrstu tillögur að nýrri sundlaug í Laugardal. Í áhorfendastúku laugarinnar, sem hönnuð var á árunum 1960-63, eru möguleikar byggingarefnisins nýttir til hins ýtrasta til burðartæknilegrar formsköpunar, steinsteypt burðargrindin er höfuðatriði í hugmynd og útfærslu hússins. Á sviði skólabygginga höfðu komið fram óskir um einfaldari og ódýrari lausnir, sem reisa mátti í áföngum. Breiðdagerðisskóli var fyrsti skólinn sem mótaður var eftir þessari forsoðgn, en þar er kennslustofum komið fyrir í einlyftum hliðarálum út frá aðalbyggingu. Hver skólastofa nýtur birtu úr tveimur áttum og hefur sjálfstæðan inngang frá skólalöð.¹⁾ Hliðstæð lausn var notuð við fyrsta áfanga Vogaskólans. Í gagnfræðadeildum Vogaskóla og Laugalækjarskóla var kennslustofum skipað á þrjá vegu umhverfis miðjuhol og stóran glugga. Sérkenni þessarra bygginga eru steypukrossarnir eða "krabbaklærnar" í glugga miðrymisins sem í reynd gegna tæknilegu hlutverki sem nauðsynleg styrking glerflatarins gegn vindþrýstingi. Af öðrum opinberum byggingum á vegum bæjarins má nefna Hafnarbúðir við Tryggvagötu, Slökkvistöð við Reykjanesbraut og nýbyggingar vistheimilis að Arnarholti, Kjalarnesi. Einar vann fá verkefni á eigin vegum eftir 1960, þó ber að geta viðbyggingar St. Jósefsspítala á Landakoti, en frumdrög hennar hafði hann áður mótað með Gunnari H. Ólafssyni. Seinustu byggingu sína teiknaði Einar Sveinsson árið 1971, verslunar- og íbúðarhús við Bergstaðastræti 7 á vegum fyrirtækisins Pfaff hf.

Sundlaugar í Laugardal, áhorfendastúka (1954-66) / spectators' stand

Laugarlækjaskóli (1959-64)

1)

Skúlatún 2 , hækkun og viðbygging / addition to existing building, 1954-1958
Einar Sveinsson, Kjartan Sveinsson

Innrétting borgarstjórnarsalar / council chamber interior
Einar Sveinsson, Aðalsteinn Richter, Gunnar H. Guðmundsson

Litamyndastofa / fotografar unntönn. Artþjálfarinn.

Breiðagerðisskóli / elementary school, 1956-60
Einar Sveinsson, Kjartan Sveinsson

Litamyndastofa / fotografar unntönn. Artþjálfarinn.

Ljómeyndir Óþekktur / photograph unknown. Arkitektúr.

Hafnarbúðir, verka- og sjómannahús / workers' canteen and hostel, 1958-1962
Einar Sveinsson, Aðalsteinn Richter

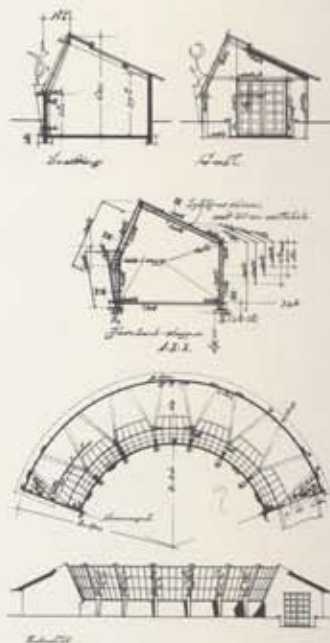
Ljómeyndir Óþekktur / photograph unknown. Arkitektúr.

Maðurinn að baki verkunum Áherslur og höfundareinkenni

Fáir einstaklingar hafa með verkum sínum og hugmyndum átt jafn mikinn þátt í að móta ásynd Reykjavíkur sem arkitektinn Einar Sveinsson. Flestir borgarþúar þekkja byggingar hans af eigin raun og tengja þær eigin minningum og reynslu. Margir hafa stigið sín fyrstu spor á námsbrautinni í skólum hans, átt bernskuslóðir í hverfum sem hann skipulagði og heimili sitt í húsum sem hann teiknaði. Verkin lifa góðu lífi en fáir kannast við nafn höfundarins.

Menntun Einars skapaði honum sérstöðu meðal íslenskra arkitekta og til hennar má rekja margar þær áherslur sem einkennandi eru fyrir verk hans. Hann var fyrsti arkitektinn sem kom til starfa á Íslandi eftir að hafa lokið prófi í húsaáæðarlist úr þýskum tækniháskóla, en fram til þess höfðu norræn áhrif verið ríkjandi í íslenskri húsaáæð. Hann er fyrsti Íslendingurinn sem hlaut háskólamenntun í fagurfræðilegri mótun borga í anda rótgróinnar, evrópskrar skipulagshefðar. Enda þótt Einar yrði einn helsti boðberi og hugmyndafræðingur funksjónalismans í íslenskri húsaáæð var formræn hugsun hans alla tíð mótuð af lögmálum klassískrar byggingarlistar. Þó svo Bauhausstefnan hafi snemma fest rætur í Þýskalandi gætti áhrifa hennar lítt í námskrá þýskra tækniháskóla um 1930. Þannig voru flest skólaverkefni Einars í klassískum anda og mótuð af þýskri byggingarhefð. Í byggingum hans og skipulagsúrlausnum má því oft greina togstreitu hefðbundinna og framsækinnar viðhorfa. Annað megineinkenni Einars, sem einnig má rekja til menntunar hans, var kunnátta hans í tæknilegum efnum. Fullyrða má að hann hafi verið einn fjölhæfasti og gagnmenntaðasti sérfræðingur á sviði byggingartækni í stétt íslenskra arkitekta. Einar var ágætur stærðfræðingur og átti áhuginn á þeirri grein rætur í námi hans við stærðfræðideild Menntaskólans í Reykjavík, sem á þeim tíma var nýstofnuð og einungis fáir sóttu. Hann reiknaði sjálfur út burðarþol og járnastyrkleik í mörgum húsa sinna og vann nákvæmar verklýsingar og kostnaðaráætlanir. Athugaði hann oft burðarútreikninga verkfræðinga í stærri verkefnum og gerði athugasemdir, ef niðurstöðum bar ekki saman. Stærðfræðin nýttist Einari ekki aðeins sem hjálpartæki í hagnýtum viðfangsefnum heldur hafði hún einnig bein áhrif á listsköpun hans. Sérþekking hans á burðareiginleikum steinsteypu gerði honum kleift að setja fram óhefðbundnar lausnir sem aðeins var á fárra valdi að útfæra. Einar beitti reikningskunnáttu sinni til að sýna fram á hagkvæmni og raunhæfni byggingarhugmynda sem erfitt hefði reynst að réttlæta út frá formrænum forsendum einum. Þekking hans á útfærslum og efnisvali veldur miklu um að byggingar hans hafa staðist álag veðurs og notkunar betur en önnur hús. En þó Einar væri snjall tæknimaður beindist hönnun hans ætíð að því að sameina listræn og tæknileg sjónarmið. Hann var áhugamaður um listir og átti frumkvæði að því að listamenn væru fengnir til þess að vinna verk í byggingar sínar. Ber sérstaklega að geta vináttu hans og Ásmundar Sveinssonar, sem gerði myndir m.a. í Laugarnesskóla, Melaskóla og Heilsuverndarstöðina. Einar aðstoðaði Ásmund við hönnun kúlupaksins á húsi hans við Sigtún og teiknaði síðar bogaskemmuuna við hlið þess.

Arkitektinn Einar Sveinsson lifði fyrir starf sitt. Honum hefur verið lýst sem hæglátum manni og hlédrægum er hafði sig lítt í frammi á mannamótum utan vinnutíma.¹⁾ Einar barst lítið á í efnalegu tilliti og bjó alla tíð ásamt konu sinni, Vigdís (Stellu) Reykdal, í húsinu Bergþórugötu 55, sem faðir hans, Sveinn Jónsson, reisti árið 1935. Hann mætti oft seint til vinnu á teiknistofu bæjarins og sinni fundum, byggingareftirliti og öðrum embættisstörfum fram eftir degi. Hinum skapandi þætti starfs síns vann hann að síðla dags og langt fram á nætur í litlu vinnuherbergi á heimili sínu.

Höggmyndasafn Ásmundar Sveinssonar (1954-59) / Ásmundur Sveinsson Sculpture Gallery.

1)

Dr. Bjarni Jónsson, Minningargrein. Morgunblaðið 20. mars 1973.

Einar Sveinsson (t.h.) ásamt Stelli Reykdal og Skarphéðni Jóhannsyni arkitekt í Kaupmannahöfn árið 1946

Einar Sveinsson arkitekt

Ljómynningar: Pjetur Sjömann, Ljómynningastofa Reykjavíkur.

37

Bergþórugata 55, heimili Einaris Sveinssonar / Einar Sveinson's home at Bergþórugata 55

Ljómynningar: Kristján Pjetur Guðbrásson, Ljómynningastofa Reykjavíkur.

Vinnuherbergi Einaris Sveinssonar / study

Ljómynningar: Kristján Pjetur Guðbrásson, Ljómynningastofa Reykjavíkur.

Úr stofu á heimili Einaris Sveinssonar / living room

Ljósmyndgætt: Þorsteinn Jónsson, Arkitektasafn

Á teiknistofu Húsameistara Reykjavíkurbæjar í Austurstræti 16 árið 1948. Frá vinstri: Gunnar H. Ólafsson, Gunnar Hansson, Gunnar Theodórsson, Þór Sandholt.

Ljósmyndgætt: Páll Thomsen, Arkitektasafn

Á teiknistofu Húsameistara Reykjavíkurbæjar í Skúlatúni 2 árið 1958. Frá vinstri: Sigurjón Sveinsson, Aðalsteinn Richter, Kjartan Sigurðsson, Gunnar H. Guðmundsson, Sveinn Þorvaldsson, Kjartan Sveinsson.

heimildalykill

- ES: teikninga- og bréfasafn Einars Sveinssonar
Bd: teikningar og útboðsgögn Byggingadeildar Reykjavíkur
Bft: teikninga- og skjalasafn Byggingarfulltrúa Reykjavíkur
Bmr: Byggingarmálaráðstefnan 1944. Erindi og umræður. Landsamband lðnaðermanna, 1946
Lsk: Laugarnesskóli 50 ára 1935-85. Afmælisrit, 1988
Bskj: Borgarskjalasafn Reykjavíkur
Fhm: Fréttabréf um heilbrigðismál
FK: Finnur Kristinsson. Drög að skipulagssögu Reykjavíkurborgar. Óbirt handrit
Ístm: Íslenskir samtíðarmenn, 1993
Mbl: Morgunblaðið
PL: Páll Lindal. Reykjavík, I-IV. bindi. Örn og Örlygur. 1989
SH: teikningasafn Sigmundar Halldórssonar
TVFÍ: Tímarit Verkfræðingafélags Íslands
Vtal: Verkfræðingatal 1. útgáfa. 1956

- 1906
Einar Sveinsson fæddur 16. nóvember 1906 í Reykjavík. Foreldrar: Sveinn Jónsson trésmiður og Guðrún Einarsdóttir, bæði ættuð úr Fjótshlíð. (Vtal)
- 1920-26
Nám við Menntaskólann í Reykjavík. Lauk stúdentsprófi úr stærðfræðideild. (Vtal)
- 1927-32
Nám í húsagerðarlist við Technische Hochschule Darmstadt, Þýskalandi. Lauk fyrrihlutaprófi árið 1929 og lokaprófi í nóvembermánuði 1932. (ES)
- 1929
Undirritar teikningar af íbúðarhúsinu Tjarnargötu 43. (Bft)
- 1930
Undirritar teikningar af íbúðarhúsunum Bergþórugötu 35-37 og Sjafnargötu 11. Teiknar ásamt Gunnlaugi Halldórssyni tillögu að húsinu Öldugötu 54 (ekki byggt) og breytingar á Alþýðuhúsinu, lðnó. (ES)
- 1933
Flyst til Reykjavíkur strax að loknu námi og hefur rekstur eigin teiknistofu. Undirritar teikningar af verkstæðis- og geymsluhúsi hf. Strætisvagna Reykjavíkur við Hringbraut (nú Snorrabraut 56) og íbúðarhúsunum Bárugötu 3, Bergþórugötu 55 og 57, Freyjugötu 38, 43 og 49, Kleppsmýrarbletti XII (nú Langholtsvegi 145), Norðurmýrarbletti 35 (nú Stigahlíð 68) og Bárugötu 17, Akranesi. (ES)
- 1934-35
Vinnur að verkefnum í samstarfi við Sigmund Halldórsson húsameistara. Sameiginleg teiknistofa þeirra til húsa að Túngötu 3. (SH)
- 1934
Undirritar ásamt Sigmundi Halldórssyni teikningar af Akraness apóteki (Suðurgötu 32, Akranesi), fiskhúsi í Þorlákshöfn og íbúðarhúsunum Ásvallagötu 12, Hávallagötu 7, Hringbraut 76 (nú Þorfinnsgötu 14), Leifsgötu 12-16, Njálsgötu 84, Túngötu 45, Túngötu 47-49 og Sigtúnunum, Selfossi. (ES; SH). Ráðinn af Bæjarráði Reykjavíkur til þess að vinna að skipulagi og öðrum húsameistarastörfum fyrir bæinn frá 1. mars 1934. Hafði yfirumsjón með skipulagsmálum Reykjavíkur til ársins 1949 og gegndi embætti Húsameistara Reykjavíkur allt til æviloka árið 1973. (Bskj 17101). Undirritar teikningar af fyrstu byggingu sinni sem Húsameistari Reykjavíkur, barnaskóla við Reykjaveg (1. áfanga Laugarnesskóla). (Bd)
- 1934-36
Vinnur ásamt Valgeiri Björnssyni bæjarverkfræðingi að gerð skipulags í Norðurmýri og mótn fram tíðar-skipulags Reykjavíkur utan Hringbrautar. (FK)
- 1935
Kvæntur 9. nóvember 1935 Vigdís (Stellu) Jónsdóttur Reykdal. (Vtal). Undirritar ásamt Sigmundi Halldórssyni teikningar af íþróttahúsi Jóns Þorsteinssonar við Lindargötu 7 og íbúðarhúsunum Garðastræti 40, Hávallagötu 9, 13 og 42, Nýlendugötu 20, Skóthúsvegi 15, Sóleyjargötu 23 og Tjarnargötu 10c-d. (ES, SH) Hlaut ásamt Sigmundi Halldórssyni 2. verðlaun í samkeppni um íbúðarhúsauppdrætti á vegum

byggingarsamvinnufélagsins Félagsgarðs. Hús eftir þeim teikningum risu við Blómvallagötu 2, Tungötu 31-41, Hávallagötu 38-40 og Sólvallagötu 24-26. (ES, SH). Segir frá byggingarlist og byggingum Íslendinga á síðustu tímum í viðtali við Morgunblaðið 24. júlí. (Mbl)

1936-40

Vinnur ásamt Valgeiri Björnssyni bæjarverkfræðingi að skipulagi íbúðarhverfis á Melunum, vestan Hringbrautar. (FK)

1936

Undirritar teikningar af íbúðarhúsum Karlagötu 14-16 og 21, Mánagötu 9-11, Skarphéðinsgötu 18, Skeggjagötu 8 (ekki byggt), Vífilsstötu 1-3 og 22 (ekki byggt); ásamt Sigmundi Halldórssyni af: Sólvallagötu 32-32A og Hávallagötu 3. (ES). Uppdráttur Einars Sveinssonar og Valgeirs Björnssonar af framtíðarskipulagi Reykjavíkur utan Hringbrautar birtur í Morgunblaðinu á 150 ára afmæli Reykjavíkur þann 18. ágúst. (Mbl)

1937

Undirritar teikningar af barnskólahúsi við Skerjafjörð (ekki byggt). (Bd). Undirritar teikningar af íbúðarhúsum Auðarstræti 11, Flókagötu 8-10, Mánagötu 13-15, Skeggjagötu 2, Smáragötu 9-9A, Snorrabraut 61 og 71, Viðimel 49; ásamt Sigmundi Halldórssyni af: Flókagötu 1, Snorrabraut 79 og Tjarnargötu 44. Undirritar ásamt Helga Sigurðssyni verkfræðingi teikningar af þróarbyggingu Síldarverksmiðju ríkisins á Siglufirði. (ES, SH)

1938-42

Situr í stjórn Húsameistarafélags Íslands. (Vtal)

1938

Undirritar teikningar af verslunarhúsi við Laugaveg 4 og Skólavörðustíg 1A (Pfaff). Einungis hluti hússins byggður. (ES). Undirritar teikningar af samkomuhúsi að Eiði (ekki byggt) og íbúðarhúsum Eiríksstötu 39-41 (ekki byggt), Flókagötu 9, Gunnarsbraut 32, Hrefnugötu 2, 6 og 10, Snorrabraut 65, Reynimel 41-43, Skeggjagötu 10, Viðimel 60, og Fáfnisgötu 3, Akranesi. (ES)

1939

Ritar greinina "Fyrirkomulag og gerð sérstæðra íbúðarhúsa í kaupstöðum" í ritið Húsakost og hilylprýði, er kom út á vegum Máls og menningar. Undirritar teikningar af íbúðarhúsum Bjarnarstíg 6, Garðastræti 13A, Hávallagötu 1, Kjartansgötu 4, Laufásvegi 11, Suðurgötu 37, Viðimel 64 og 67. (ES). Undirritar ásamt Herði Bjarnasyni uppdrátt af skipulagi íbúðarsvæðis innan Háteigsvegjar, Stórhólts og Einhólts (verkamannabústaðahverfi). (FK)

1940

Undirritar teikningar af Tjarnarbrúnni við Skothúsvæg. (Bd)

1940-42

Vinnur að skipulagi íbúðarhverfis í Kleppsholti (Skipasundi og nærliggjandi götum). (FK)

1941

Situr sem fulltrúi Húsameistarafélagsins í dómnefnd í samkeppni um sjómannaskóla í Reykjavík. (TVFÍ 1942). Undirritar ásamt Valgeiri Björnssyni skipulagsuppdrátt af Túnunum, vestan Laugarnesvegjar (Hátún, Miðtún, Samtún). (FK). Undirritar ásamt Herði Bjarnasyni teikningar af bráðabirgðaiðbúðarhúsum (Hófðaborg); ásamt Ágústi Pálssyni af: timburhúsi við Laugarnesskóla. (Bd). Undirritar teikningar af íbúðarhúsum Háttúni 3, Reynimel 58, Samtúni 42 og húsi Herberts Þórðarsonar við Strandgötu, Norðfirði; ásamt Bárði Ísleifssyni af: Kjartansgötu 2, Miðtúni 10-12 og húsi Daniels Ögmundssonar í Ytri-Njarðvík. (ES)

1942

Undirritar ásamt Bárði Ísleifssyni teikningar af verslunarhúsum við Austurstræti 3 (litill hluti byggður) og Kirkjubraut í Hafnarfirði. Undirritar teikningu af íbúðarhúsinu Suðurgötu 66, Hafnarfirði. (ES) Situr í dómnefnd í samkeppni um íbúðarhús á vegum Reykjavíkurbæjar. Enginn uppdráttur talinn hæfur til 1. verðlauna. (Bskj 17107). Undirritar ásamt Ágústi Pálssyni uppdrætti af seinni áfanga Laugarnesskóla og fjölbýlishúsum Reykjavíkurbæjar við Hringbraut 37-47. (Bd) Vinnur ásamt fleirum að skipulagi iðnaðarhverfis austast við Laugaveg (Brautarholts og nærliggjandi gatna). (FK)

1942-43

Ritar grein um Hallgrímskirkju á Skólavörðuhæð í Morgunblaðið 11. febrúar 1943.

1942-44

Í stjórn Verkfræðingafélags Íslands. (Vtal)

1943

Tillögur Einars Sveinssonar og Valgeirs Björnssonar um framtíðarskipulag miðbæjarins ræddar í bæjarráði. Einar Sveinsson ritar tvær greinar um skipulag miðbæjarins í Morgunblaðið þann 22. og 24. júlí. (Mbl). Undirritar teikningar af íbúðarhúsinu Hrisateig 16 (ekki byggt). (ES)

1943-44

Ráðgjafi Byggingarmálanefndar Reykjavíkur, sem fjallaði m.a. um stefnumótun í skipulags- og húsnæðismálum. (Bskj 17107)

1944

Undirritar ásamt Ágústi Pálssyni teikningar af Melaskólanum og fjölbýlishúsum Reykjavíkurbæjar við Skúlagötu 64-80. Undirritar teikningar af hækkun noðurálmú Miðbæjarbarnaskólans og breytingu eldra húss að Arnarholti, Kjalarnesi, í vistheimili. (Bd, Bft). Undirritar teikningar af íbúðarhúsum Kambsvégi 27 og Miklubraut 18-20. (ES)

1944-49

Þór Sandholt arkitekt vinnur með Einari Sveinssyni að skipulagsverkefnum hjá Húsameistara Reykjavíkurbæjar. (Vtal) Flytur erindi um húsæinangrun og húsbyggingar á fyrstu byggingarmálaráðstefnunni sem haldin var í Reykjavík dagana 5.-12. nóvember. (Bmr)

1945

Vinnur ásamt fleirum að skipulagi íbúðarhverfis sunnan Miklubrautar og vestan Lönguhlíðar (Hlíðahverfi) og smáhúsahverfis í Kaplaskóli (Sörlaskjól og nærliggjandi gatna). (FK). Undirritar teikningar af þremur fjörbýlishúsum Byggingarsamvinnufélags prentara við Hagamel 14-24 og íbúðarhúsum Grenimel 3 og 5, Viðimel 27 og 29, Sogamýrarbletti 32 (nú Hlyngerði 6), Hagamel 12 og Háteigsvégi 30. Ennfremur af viðbyggingu og breytingu hússins við Njálsgötu 64 (Kiddabúð). (ES)

1945

Undirritar ásamt Gunnari H. Ólafssyni teikningar af fjölbýlishúsi Reykjavíkurbæjar við Lönguhlíð 19-25 og vigtarskýli á horni Ægisgötu og Tryggvagötu. (Bd)

1946

Fór í kynnisferð, m.a. til Danmerkur, að skoða nýjungar í tilhögun sjúkrahúsa. (Bskj 17101). Vinnur ásamt Þór Sandholt og Bolla Thoroddsen að skipulagi íbúðarhverfa milli Sigtúns og Sundlaugarvegjar (Teiganna) og í Kaplaskjóli (Granaskjól og nærliggjandi gatna). Vogahverfi skipulagt um svipað leyti. (FK). Undirritar ásamt Gunnari H. Ólafssyni tillögu að nýju skipulagi á lóð Menntaskólans í Reykjavík. (Bskj 17107). Undirritar teikningar af verksmiðjuhúsi Rjúgbrauðsgerðarinnar h.f. við Borgartún 6. (ES)

1947

Undirritar teikningar af stækkuðu verslunarhúsi við Skólavörðustíg 1A-3 (Pffaff) og íbúðarhúsinu Flókagötu 53. (ES)

1948

Undirritar ásamt Gunnari H. Ólafssyni teikningar af hækkun Hafnarhússins við Tryggvagötu (ekki byggt) og farþegaskýlum fyrir Strætisvagna Reykjavíkur. (Bd). Vinnur ásamt fleirum að skipulagi Melahverfis sunnan Hagamels (Melhagi, Kvisthagi, Ægisíða), Hlíðahverfis austan Lönguhlíðar (Úthlíð, Skaftahlíð, Bóistæðarhlíð) og í Rauðarholti norðan Stórhólts (Stangarholt, Skipholt). (FK). Undirritar teikningar af íbúðarhúsinu Melhaga 1. (ES). Ritar fjórar greinar, "Húsnæðisvandamálið og íbúðarbyggingar Reykjavíkurbæjar", í Morgunblaðið 8., 9., 10. og 13. október. (Mbl)

1949

Þór Sandholt arkitekt ráðinn forstöðumaður nýrrar skipulagsdeildar Reykjavíkurbæjar. Umsjón skipulagsmála flyst frá skrifstofu Húsameistara Reykjavíkurbæjar. (Vtal). Undirritar ásamt Gunnari H. Ólafssyni teikningar af Langholtsskóla og Heilsuverndarstöð Reykjavíkur. (Bd). Undirritar teikningar af íbúðarhúsum Ægisíðu 92, Blönduhlíð 12 og Flókagötu 55. (ES)

1950

Vinnur ásamt Gunnari H. Ólafssyni frumdrög að skipulagi og uppbyggingu bæjarsjúkrahúss. (Bd). Undirritar teikningar af íbúðarhúsinu Kvisthaga 12. (ES). Listsýning opnuð í Þjóðminjasafnshúsinu þann 29. apríl í tilefni setningar Listamannaþings. Á sýningunni var sérstök deild tileinkuð byggingarlist, þar sem m.a. voru sýnd líkön af Heilsuverndarstöðinni og Langholtsskóla. (Tíminn, 30.4.1950)

1951

Undirritar ásamt Gunnari H. Ólafssyni teikningar af fjölbýlishúsi Byggingarsamvinnufélags prentara við Nesveg (nú Neshaga) 5-9. (ES)

1952

Undirritar ásamt Aðalsteini Richter teikningar af íbúðarhúsi forstöðumanns að Arnarholti, Kjalarnesi. (Bd). Undirritar teikningar af íbúðarhúsinu Sigluvogi 5. (ES). Undirritar ásamt Gunnari H. Ólafssyni teikningar í mk. 1:200 af Bæjarsjúkrahúsi í Fossvogi (Borgarspítalanum). (Bd)

1953

Undirritar teikningar af íbúðarhúsum Háuhlíð 18 og Tómasarhaga 27. (ES)

1954

Undirritar ásamt Kjartani Sveinssyni teikningar af hækkun og breytingu hússins að Skúlatúni 2 fyrir starfsemi á vegum bæjarins. Nýr fundarsalur bæjarstjórnar á efstu hæð. Undirritar frumdrög að nýrri sundlaug í Laugardal. (Bd). Undirritar ásamt Gunnari H. Ólafssyni teikningar af fjölbýlishúsi Byggingarsamvinnufélags prentara við Fjallhaga (nú Hjarðarhaga) 54-58. (ES). Undirritar teikningar af höggmyndasafni Ásmundar Sveinssonar við Sigtún (bogaskemmu) og íbúðarhúsum Fornhaga 24, Háuhlíð 20 og Tunguvegi 15. (ES)

- 1955
Undirritar teikningar af íbúðar- og verslunarhúsi við Langholtsveg 82 og íbúðarhúsinu Selvogsgrunni 12. (ES)
- 1956
Undirritar ásamt Kjartani Sveinssyni teikningar af fyrri áfanga Breiðagerðisskóla. (Bd). Undirritar teikningar af átta hæða fjölbýlishúsi Byggingarsamvinnufélags prentara við Kleppsveg 2-6 og Laugarnesveg 116-118. (ES)
- 1956-57
Undirritar ásamt Gunnari H. Ólafssyni fyrstu tillögur að stækkun St. Jósefsspítala, Landakotí. (ES)
- 1956-64
Valinn í hóp átta arkitekta sem vinna áttu í sameiningu að því að gera teikningar af ráðhúsi Reykjavíkur við norðurenda Tjarnarinnar í samráði við ráðhúsnefnd. (PL)
- 1957
Undirritar ásamt Kjartani Sveinssyni teikningar af barnaskóla við Gnoðarvog (Vogaskóla) og seinni áfanga Breiðagerðisskóla. (Bd). (Undirritar teikningar af tólf hæða fjölbýlishúsi Byggingarsamvinnufélags prentara við Sólheima 23.) (ES)
- 1958
Undirritar ásamt Aðalsteini Richter teikningar af verka- og sjómannahúsi við Tryggvagötu (Hafnarbúð - um). (Bd)
- 1959
Undirritar ásamt Kjartani Sveinssyni og Yngva Gestssyni teikningar af 2. áfanga Gnoðarvogsskóla (gagnfræðadeild Vogaskóla) og frumdrög Laugalækjarskóla. (Bd)
- 1960
Undirritar teikningar af verslunarhúsi við Laugaveg 25; ásamt Jónasi Sólmundssyni teikningar af íbúðar- og verkstæðishúsi við Sólvallagötu 48. (ES)
- 1960-63
Undirritar ásamt Sigurjóni Sveinssyni, Kjartani Sveinssyni, Gunnari H. Guðmundssyni ofl. teikningar af Sundlaugum í Laugardal. (Bd)
- 1961
Undirritar ásamt Kjartani Sveinssyni og Yngva Gestssyni teikningar af 3. áfanga Gnoðarvogsskóla (Vogaskóla). Byggingardeild borgarverkfræðings sett á stofn til að annast eftirlit með byggingum á vegum bæjarins sem teiknaðar voru af sjálfstætt starfandi arkitektum og heyrðu því ekki undir Húsameistara Reykjavíkurbæjar. (Bd)
- 1962
Undirritar ásamt Ólafi Sigurðssyni teikningar af stækkun Langholtsskóla, 1. áfanga. (Bd). Undirritar teikningar að viðbyggingu St. Jósefsspítala, Landakotí. (ES)
- 1963
Undirritar teikningar af íbúðarhúsi dr. Bjarna Jónssonar læknis í Reynisstaðalandi, Skerjafirði (nú Gnitanesi 8. (ES). Undirritar ásamt Sigurjóni Sveinssyni teikningar af Slökkvistöð við Reykjanesbraut; ásamt Sigurjóni Sveinssyni og Þorkelli G. Guðmundssyni; teikningar af starfsmannahúsi í Arnarholti, Kjalarnesi. (Bd)
- 1964
Undirritar ásamt Yngva Gestssyni teikningar af viðbyggingu við Skúlatún 2 og Laugarlækjaskóla. (Bd). Sameiginleg tillaga fjögurra arkitekta: Einars Sveinssonar, Gísla Halldórssonar, Halldórs H. Jónssonar og Sigvalda Thordarson að ráðhúsi við norðurenda Tjarnarinnar kynnt almenningi í janúarmánuði. (PL)
- 1970
Undirritar ásamt Yngva Gestssyni og Bjarna Konráðssyni teikningar af Slökkvistöð við Árbæ (nú Bíldshöfða). (Bd)
- 1971
Undirritar ásamt Yngva Gestssyni, Birni Th. Valgeirssyni og Guðlaugi Friðþjófsyni teikningar af 2. áfanga vistheimilis við Arnarholt, Kjalarnesi. (Bd)
- 1971
Undirritar teikningar af verslunar- og íbúðarhúsi við Bergstaðastræti 7 (Pfaff). (ES)
- 1973
Einar Sveinsson látinn 12. mars í Borgarspítalanum. Minningargreinar birtar í Morgunblaðinu 20. mars. Embætti Húsameistara Reykjavíkurborgar lagt niður að Einari Sveinssyni látnum og reksti teiknistofunnar hætt. Byggingadeild tók við þeim eftirlitsverkefnum sem húsameistari hafði með höndum. Stofnuð sérstök teiknistofa undir yfirstjórn Jóns Björnssonar arkitekts er vann áfram að lokahönnun Borgarspítalans. (Fhm 2/1981)

A herald of a new architecture 1932-1936

Einar Sveinsson was the first Icelandic architect to train in Germany. On graduating from Darmstadt Technical University in 1932 he returned to Reykjavík, opened a studio, and was appointed municipal architect in 1934. He collaborated with Sigmundur Halldórsson on various projects until 1936.

Interest in new construction technology was growing in Iceland then. Concrete, introduced at the turn of the century, enabled permanent constructions to be made using local materials. A turning-point was reached around 1930, when functionalism appeared and soon left its mark on general house design in Iceland. In 1933, Einar Sveinsson and Gunnlaugur Halldórsson become the heralds of a new architecture, which Sveinsson described in an interview in 1943: *This movement is not localized or confined to any single time, but has taken science into its service and admits of all conditions. It attempts to find logical solutions in full accord with the purpose and function of the construction in question, allowing the architectural technology and material to appear in both the external and internal form, in an unassuming yet artistic manner...*

In 1935, Sveinsson dismissed ideas for reviving the old turf-built farmhouse style using corrugated iron and concrete, and also the "columnar basalt" style. Architectural style was a meaningless concept, he claimed, "unless it is in normal harmony with the building material on which it is based."

One of his first designs was Freyjugata 43 (1933), a typical functionalist building in both exterior appearance and interior layout. The same year he drafted houses at Bárugata 3, Langholtavegur 145 and Berghórugeta 55-57, and the Snorrabraut bus depot. His main collaboration with Sigmundur Halldórsson was Jón Thorsteinsson's private sports centre on Lindargata 7, which opened in 1935. Among their residential designs were Hávallagata 3, 7, 9 and 13 (1934-1936), and several houses were built to their design competition entry for the Félagsgarður building project. Einar Sveinsson's early works are typified by simple, rectangular building forms, meticulous technical elaboration and an acute sense of proportions, harmony and window arrangement. Examples are Bárugata 3 and Lindargata 7, where the windows create an equilibrium between horizontal and vertical lines on an otherwise strictly divided wall surface. His 1930s works helped to develop a new architectural language that adapted functionalism to the Icelandic environment, characterized by the use

of Icelandic minerals for coating concreted walls, low hipped roofs instead of flat ones, and cast gutters. Such features persisted in new buildings in Reykjavík into the 1950s.

Municipal architect - public buildings 1934-1945

In 1934, Einar Sveinsson was put in charge of urban planning and other building tasks for the City of Reykjavík. The post involved designing municipal buildings and supervising their construction, and Einar Sveinsson held it until his death in 1973. Design of municipal buildings in Reykjavík was the most extensive and best-known part of Sveinsson's career.

Sveinsson's first municipal design was Laugarnes elementary school on Reykjavegur for children from the dispersed built-up areas outside the city proper, with boarding facilities for sick children. Design began in June 1934 and the school was completed in 1935, and now forms the east wing of Laugarnesskóli school. In collaboration with Ágúst Pálsson, his assistant from 1941-45, he proposed an extension for the school in 1942 which opened in 1944, the first school building in Iceland with classrooms arranged several floors high on three sides of a central, open assembly hall. Access to classrooms is from stairs and balconies overlooking the central hall. One feature of the building is that its main wing is not rectangular, as it appears, but tapers slightly towards the south; the central assembly hall appears correspondingly shallower than when actually entered. Few comparable examples of perspectival effects in formation of space are found in Icelandic buildings. Furnishings and installations were designed by Skarphéðinn Jóhannsson and Gunnar Theódórsson, while sculptor Ásmundur Sveinsson cast the iron figures in the banisters and the statues at the top of the stairways. Several paintings by Jóhann Briem adorn the walls of the central assembly hall.

Einar Sveinsson's other main early project as municipal architect was Melaskóli school in west Reykjavík. A design and model was presented in 1944, and the school opened in autumn 1946, while still not fully completed. The main wing is on three floors with the upper one partly indented with balconies linked directly to the classrooms. The circular eastern building contains an entrance and pupils' cloakroom on the ground floor and a staff room upstairs. Melaskóli was the first building on Melatorg square, and the curved shape of its main wing is a direct function of the circular plan around it. In its day, Melaskóli was considered one of

Reykjavík's most impressive municipal buildings, used for city receptions and shown to visiting foreign heads of state.

Both Laugarnesskóli and Melaskóli were criticized in their day for extravagance, but their interior flooring and wall surfaces have withstood half a century of use virtually intact. More important than the saving in maintenance costs, however, is the way such artistic environments enhance the pedagogical and educational work undertaken within their walls over the decades.

Supervision of Reykjavík urban planning 1934-1949

A major part of Einar Sveinsson's work as municipal architect was urban planning, which he supervised from 1934 until it was assigned to a separate office in 1949. With municipal engineer Valgeir Björnsson, he planned the first residential developments beyond Hringbraut road and the Norðurmýri and Melar quarters, plus plans for other areas and proposals that were never realized.

In the early 1930s, there was an urgent need to plan the city land beyond Hringbraut. The first Reykjavík development plan assumed no building beyond Hringbraut for the next decades, but the city grew much faster than had been envisaged. Einar Sveinsson was assigned the task; urban planning had been central to his studies in Darmstadt, and this in turn had been a decisive factor in his appointment as municipal architect in the first place. Sveinsson and Björnsson's first joint project was the development plan beyond Hringbraut which determined the location of main roads through undeveloped areas to the River Elliðaár, and entrance roads to the city from all directions. At this time (1934-36) they also planned the Norðurmýri residential quarter, in which houses and plots of land were largely positioned with respect to the sun. From 1936-40, Sveinsson and Björnsson planned the Melar quarter, initially envisaging detached four-storey blocks of flats on an open area on its perimeter. Another innovation was the streets radiating from a central square in all directions, modelled on German cities.

During World War II, Einar Sveinsson planned residential areas in east Reykjavík, including Rauðarárholt, Tún and Kleppsholt. Architect Thór Sandholt worked for Einar Sveinsson on planning from 1944 until his appointment as urban planning director in 1949. Besides designing new developments, Sveinsson proposed new designs for older quarters, crowned by his impressive city centre redevelop-

ment plan of 1943. Twin characteristics of all his plans are the notion of aesthetic shaping of space, in the time-honoured European urban tradition, and a shift of emphasis in recent house design towards dispersed residential areas, prompted by new construction technology and demands for sunlight in all rooms. His urban plans reveal a constant quest to harmonize the contrary viewpoints of 19th-century romantic concepts of planned squares and boulevards, and the functionalist notions of human values posited on the universal right to bright, healthy housing.

Individual housing layout 1939-1955

Einar Sveinsson's work and ideas made a major contribution to the building style that dominated Reykjavík's new outlying residential areas from 1935 and 1950. One characteristic of residences from this period was that rooms were positioned for optimum penetration by sunlight. In an article from 1939, he offers revealing insights into the new functionalist focuses in housebuilding, where form is shaped by the demand for the effectiveness and utility of the residence: *One of the major factors in layout of individual residences is correct arrangement of rooms with respect to the sun. From the health point of view, all rooms should receive sunlight at least 1-2 hours a day. Since each room should preferably enjoy daylight when it is mainly used, the following room arrangement is desirable: The bedroom and children's rooms should have windows facing east or south, and the dining-room south and east as well if possible. The sitting-room windows should face south and west for the afternoon and evening sun. An east window can often be placed in the sitting-room, which is highly desirable. Larger dwellings often have a third room, which is best positioned facing south. The kitchen and bathroom should face north or northeast, and the entrance and staircase as a rule north or west, depending to some extent on the angle of the building towards the street.*

The concepts behind Sveinsson's residential housing layouts throughout his career are generally developed around these basic rules. Early on, his exteriors reveal an underlying development towards personal formal characteristics, derived in part from his interest in mathematics. A clear example is his fondness for slanting, curved and circular forms. Initially these features were confined to limited aspects of appearance, such as balconies, windows, porches, doorsteps

and cast supports. After the war, personal stylistic features played a larger part in the overall shape of the house and reach their extreme in the layout of *Ægisiðu* 92 (1949) and *Sigluvogur* 5 (1952).

With postwar prosperity, there was a general increase in the floor area and width of buildings, and corridors through apartments evolved into open rooms. The modest charm typical of Depression building styles vanished, and the proportions shifted. One consequence of deeper housing was higher and more variegated roofs. Small paned windows returned to popularity, along with various exterior decor, as shown by a number of Sveinsson's designs from 1945-49, such as *Víðimelur* 27-29.

Housebuilding in Reykjavík was hit by import controls and the economic recession in the early 1950s, while new foreign trends highlighted simplicity and formal purity. At this time, the appearance of new residential quarters began to change. Obsidian and pebbledash disappeared from walls, and hipped roofs yielded to sloping split-level roofs. Sveinsson experimented with unconventional roof types on houses including *Háhlíð* 20 (1954) and *Fornhagi* 24 (1954). One of his most harmonious works from that period is *Kvisthagi* 12 (1950), whose unassuming roof design offsets the complex overall form of the house.

Reykjavík municipal flats 1942-1949

As an urban planner and architect, Einar Sveinsson was a pioneer in modern multi-residential housing design. His terraced municipal flats represented a new departure in residential housing for their external planning and interior layout alike.

Early in World War II, a serious housing shortage developed in Reykjavík when a contraction in construction coincided with heavy migration from rural areas. The council abandoned a programme of building temporary wooden housing which proved relatively expensive, and in 1942 asked Einar Sveinsson to design two large terraces of 48 flats each on *Hringbraut* 37-47 instead. These formed part of his new plan for the *Melar* quarter, with rows of detached multi-residential houses on open ground replacing the urban grid of streets lined with unbroken dense rows of houses. This arrangement created greater scope for developing the quarter without reducing the number of dwellings in it, while reducing drainage and roadbuilding costs and ensuring all residences an equal amount of sun-

light. Sveinsson's designs were based on recent studies showing that daylight becomes increasingly effective in progressively narrower buildings. The *Hringbraut* terraces are only 9.5 metres deep, and every room in each flat has access to daylight and direct airing through an outdoor window. Innovations included slanting windowed nooks in each sitting-room and curved balconies with built-in troughs for flowerpots.

The next project (1945-47) was 72 flats for rent in terraces on *Skúlagata* 64-80, financed with a Treasury loan under a programme to eliminate unhealthy housing. Sveinsson's third and final terrace design for the City was in the *Hlíðar* quarter, on the corner of *Langahlíð* and *Mikla-braut*. Construction began in 1946 but was delayed by a shortage of skilled craftsmen due to the postwar boom in the building industry. A State loan for the project was refused on the grounds that the City projects were unduly expensive and extravagant compared with workers' housing fund schemes. Although Einar Sveinsson refuted such claims in a series of newspaper articles, a political quarrel over housing ensued and in the end the municipal authorities abandoned further planned developments.

The printers' union apartment blocks 1945-1962

From 1945-1962, the printers' union played a remarkable pioneering role in housing, crowned by the construction of Iceland's first high-rise residential block. Einar Sveinsson designed all the printers' union cooperative housing: four apartment blocks and three houses of four flats each.

Known for their progressive social policies, the printers founded the first labour union building fund in April 1944. It was motivated by the view that, since the home was the cornerstone of society and social development, working people urgently needed a solution to the housing shortage and exorbitant rents that had long prevailed in Reykjavík. Under phase one, three contiguous houses were built on *Hagamelur* 14-24 in 1945, each containing four apartments.

The next phase involved two multi-residential blocks in the west quarter, on *Neshagi* 5-9 (1951-55) and *Hjarðarhagi* 54-58 (1954-57). Sveinsson designed them both in collaboration with architect Gunnar H. Ólafsson. These blocks were arranged around a central staircase at each entrance, and had identical interior layout and window arrangements, but roofs of different heights. To overcome a slope in the land, the fund changed its original policy and allowed five

floors of apartments at one end of the Hjarðarhagi block. In its wake, ideas arose for building 8-12-storey blocks with lifts, modelled on the residential high-rises that were mushrooming in most European countries.

In 1955, the printers' union was allocated a plot of land for a multi-residential building on the corner of Laugarnesvegur and Kleppsvegur, and applied for permission to build an eight-storey wing along Kleppsvegur instead of the four storeys envisaged in the development plan. An exception was granted, and high-rise apartment blocks were later authorized elsewhere. Work on the printers' union "skyscraper" began in 1956 and it went up in the space of a few weeks in summer 1957, using a new technique of "crawling formwork" raised mechanically during the concreting process. When completed, it was the highest building in Iceland. It had 59 apartments, a lift for each of the three stairways in the main wing, and playrooms and a residents' common room in the basement. In 1958, the printers' union began a 12-storey, 60-apartment high-rise block on Sólheimar, this time designed around a central lift and staircase with wings of apartments in three directions.

In their day, Einar Sveinsson's apartments for the printers' union were prized for their interior layout, completion, facilities and price alike. From 1946 they were not confined to union members, and their much larger scale than was originally intended pays tribute to their outstanding popularity

Public buildings - partnership with Gunnar H Ólafsson, 1945-1955

In August 1945, architect Gunnar H. Ólafsson joined Einar Sveinsson and worked closely with him for ten years until he became director of urban planning. Ólafsson co-designed many of Sveinsson's best-known works, including Langholt School, the health centre and the Municipal Hospital.

One of their first collaborative projects was a small building by the old harbour, on the corner of Tryggvagata and Ægisgata, which combined a catch-weighing shed, cafeteria and tower housing a newspaper kiosk. The building remains highly distinctive, but has fallen into disrepair of late. The tower is still standing, but the windows have been cladded and the clock disappeared from its top.

In 1948, Sveinsson and Ólafsson began design of the Langholtsskóli elementary school. Like Sveinsson's other schools, Langholtsskóli was meticulously designed. These buildings ranked with the best in Iceland up to that time,

and were also superior to most schools being built in other countries then. Innovations included wide, continuous windows covering the whole side of classrooms, along with several interesting features such as the porch at the entrance and the circular storm shelter by the playground.

Of Sveinsson's largest buildings, the municipal health centre is widely acknowledged as the most typical of his personal style. None of its distinctive features, however, is coincidence: what seems to be a private whim is generally a logical solution to a problem he had to work around. The walkway bridge and annexes supported on pillars are a natural way of reconciling the different height of the site and the street, and meeting demands for its interior layout, while the diverse window arrangements reflect the different uses to which each room is put. The main wing tapers slightly, starting at the central corridor, which appears shorter as a result. The centre was designed in 1949 and its foundation concreted the following year, but construction was delayed by demands for part of the building to be used as a ward. This meant that the upper floors had to be redesigned to allow them to be restored to their original purpose later.

Sveinsson and Ólafsson were given proposals for the size, type and site of a planned city hospital and presented their design in 1952, based on a T-shaped main building with a lower rear wing. Construction began in 1954 and two of the three main wings were cast over the following seven years. The hospital was Sveinsson's largest and longest project. On his death, Jón Björnsson led work to continue design of the unfinished wing, along with an annexe for the support wards.

Public buildings - new views of architecture 1953-1973

In the 1950s, Einar Sveinsson's architecture showed a shift in emphasis which would typify his later works. Various aspects of his earlier layout and finishing succumbed to the influence of international postwar modernism. A new style emerged, focusing on the possibilities of concrete rebar for imaginative shaping based on the strain properties of his materials.

Many young architects and designers worked with Einar Sveinsson during this period and benefited from his skill and experience. Einar Sveinsson strove to give his employees the chance to shape the features of the buildings they worked on, and always made a point of having them sign designs they had taking part in making. In the 1950s and 1960s, the City increas-

ingly commissioned freelance architects for municipal projects. In 1961 a separate department was set up under the municipal engineer to supervise these outside commissions, and on Einar Sveinsson's death it took over the municipal architect's duties too. Sveinsson's work was often criticized during this period. As a professional architect he often paid the price for being a civil servant too. Some critics thought his buildings too romantic and eccentric to rank as genuine modern architecture. Other accusations of extravagance were often based on misunderstandings or ignorance.

Among his municipal projects were modifications to the city office building on Skúlatún 2, where a new council chamber was added on the top floor. His spectators' stand for the Laugardalur swimming pool, designed in 1960-63, uses the potential of the building material to the full by creating forms on the basis of its structural properties. To meet requests for simpler and cheaper schools that could be developed in phases, he devised Breiðagerðisskóli, where each classroom is arranged in single-storey wings branching out from the main building, receives sunlight from two directions and can be entered directly from the playground. A similar principle was applied to the first phase of Vogaskóli, which also, along with Laugarlækjarskóli, has classrooms arranged on three spokes from a central hub and large window. Their characteristic feature, the concrete crosses or "crab claws" in the window of the central space, in fact serves as a necessary reinforcement for the glass surface against wind pressure. Sveinsson's other municipal projects include the Hafnarbúðir hostel on Tryggvagata, Reykjanesbraut fire station and the new annexe to the Arnarholt rehabilitation centre in Kjalarnes. Sveinsson worked on a few private commissions after 1960, the most notable of which is the Landakot Hospital annexe, based on his earlier first draft with Gunnar H. Ólafsson.

The man behind the buildings-stylistic features

Few people have contributed as much to shaping the face of Reykjavík with their works and ideas as Einar Sveinsson (1906-1973). Most citizens of Iceland's capital know his works personally and associate them with their own memories and experiences, but relatively few are familiar with the name of the man behind the buildings.

Einar Sveinsson's training set him apart from other Icelandic architects and spawned the characteristic features of his works. He was the

first architect to work in Iceland after graduating from a German university; Nordic influences had predominated in Icelandic building styles before his day. He was also the first Icelander to receive professional training in the aesthetics of urban planning in the time-honoured European tradition. Although he was one of the main heralds of functionalism in Icelandic building, Sveinsson's formal concepts were always partially based on the principles of classical architecture; the Bauhaus style had little impact on German academic study in the early 1930s. His designs and development plans often display a tension between traditional and progressive solutions. Another of his chief characteristics was an outstanding command of the technical side of architecture. His studies covered various aspects of civil engineering and he was a gifted mathematician with an interest in science. He would often carry out structural calculations for his buildings and check and correct those provided by the engineers who worked for him. Mathematics also had a direct influence on his creativity, since his understanding of the mechanics of strain and properties of concrete enabled him to adopt unconventional design solutions that few other people had the skills to elaborate upon. He could prove that his ideas were economical and realistic, difficult as they may have been to justify in purely formal terms, and his knowledge of materials and their applications made his buildings exceptionally capable of withstanding weathering and use.

Nonetheless, he focused above all on harmonizing artistic and technical viewpoints. He was interested in the arts and had artists commissioned to design works for his buildings. Particular mention should be made of his friendship with sculptor Ásmundur Sveinsson, who made works for Laugarnesskóli and Melaskóli schools and the health centre. In return, Einar Sveinsson helped the sculptor calculate the design for the dome of his studio at Sigtún, and later designed the arc-shaped gallery beside it.

Menningarmálanefnd Reykjavíkur / The Cultural Committee of the City of Reykjavík:
Guðrún Jónsdóttir, formaður/chair, Guðrún Ágústsdóttir, Helgi Pétursson, Inga Jóna Þórðardóttir, Jóna Gróa Sigurðardóttir, Tryggvi Baldvinsson, Þorvaldur Þorsteinsson

Forstöðumaður Listasafns Reykjavíkur / Director of the Reykjavík Municipal Art Museum:
Gunnar B. Kvaran

Forstöðumaður byggingadeildar Borgarverkfræðings / Director, Building Department of
the Reykjavík City Engineer's office: Guðmundur Pálmi Kristinsson

Forsíðumynd / Cover photo: Vigfús Sigurgeirsson

48

Þýðing / Translation: Bernard Scudder

Yfirlestur handrita / Proofreading and editing: Aðalsteinn Davíðsson, Bernard Scudder

Umsjón með gerð sýningarskrár / Catalogue production: Pétur H. Ármannsson

Hönnun sýningarskrár / Catalogue design: Hildigunnur Gunnarsdóttir

Skeyting og filmuvinnsla / Colour separation and montage: PMS Prentmyndastofan hf.

Prentun og bókbönd / Printing and bookbinding: G. Ben. - Edda Prentstofa hf.

© Kjarvalsstaðir - Listasafn Reykjavíkur
The Reykjavík Municipal Art Museum
v/Flókagötu, 105 Reykjavík

ISBN 9979-874-06-6

Eftirtaldir einstaklingar, fyrirtæki og stofnanir veittu
aðstoð sína við undirbúning sýningarinnar:

Aðalsteinn Richter
Auður Eydal
Axel Helgason
Árbæjarsafn
Ármann Ó. Sigurðsson
Borgarskipulag Reykjavíkur
Borgarskjalasafn Reykjavíkur
Borgarspítalinn
Borgarverkfræðingur
Byggingafulltrúi Reykjavíkur
Bjarni Konráðsson
Björn Th. Valgeirsson
Einar B. Pálsson
Elín G. Ólafsdóttir
Félag bókagerðarmanna
Finnur Kristinsson
Gisli Teitsson
Guðmundur Pálmi Kristinsson
Gunnar H. Guðmundsson
Halldór Eiríksson
Halldór Sigmundsson
Heilsuverndarstöð Reykjavíkur
Hrefna Róbertsdóttir
Húsameistari ríkisins
Húsfélagið Kleppsvégi 2-6
Húsfélagið Sólheimum 23
Ingi Rúnar Eðvarðsson
Ingi Kristinsson
Jóhanna Þórðardóttir
Jón G.K. Jónsson
Jón Reykdal
Jón Freyr Þórarinsson
Kjartan Sveinsson
Langholtsskóli
Laugarnesskóli
Ljósmyndasafn Reykjavíkur
María P. Gísladóttir
Magnús Sædal Svavarsson
Melaskóli
Módelverkstæði Reykjavíkur
Nikulás Úlfar Mátsson
Pfaff hf.
Páll Lúðvík Einarsson
Ragnhildur Vigfúsdóttir
Sigurvín Snæbjörnsson
Skúli H. Norðdahl
Stefán Gíslason
Stefán Hermannsson
Strætisvagnar Reykjavíkur
Steinþór Gunnarsson
Sveinn Þorvaldsson
Technische Hochschule Darmstadt
Valdís Bjarnadóttir
Vigdís Reykdal
Þorkell G. Guðmundsson
Þorgeir Ólafsson
Þorvaldur S. Þorvaldsson

Kjarvalsstaðir - Listasafn Reykjavíkur
Reykjavík Municipal Art Museum
september - desember 1995

ISBN 9979-874-06-6

9 78 9979 87406